

MARKAÐURINN

Miðvikudagur 18. mars 2020

11. tölublað | 14. árgangur

FYLGIRIT FRÉTTABLAÐSINS UM VIÐSKIPTI OG FJÁRMÁL

		<p>Verið velkomin í nýja og glæsilega verslun okkar á Hafnartorgi</p> <p>MICHELSEN 1909</p> <p>Hafnartorg - 511 1900 - michelsen.is</p>
---	--	--

Ekki selt meiri gjaldeyri frá hruni

Seðlabankinn seldi gjaldeyri fyrir átta milljarða í síðustu viku. Verðbólguvæntingar litið hækkað þrætt fyrir gengislækkun.

2

Höggið þungt en viðráðanlegt

Lán banka til ferðaþjónustu nema um 250 milljörðum eða um átta til tíu prósentum af lánasófnum stóru bankanna.

4

Horfa fram á stutta en djúpa lægð

Bilaleigur og rútufyrirtæki undirbúa sig undir að ferðamenn nánast hætti að koma í einhvern tíma.

6

Stórauka svigrúm til útlána

Mörg ríki hafa lækkað eða afnumið sveiflujöfnunarauka síðustu daga til þess að auka útlánagetu banka.

8

Hagstjórnarfyrimynd annarra

Bónkunum þarf nú ekki að bjarga en þeir þurfa lausafjárstuðning og svigrúm til að veita fyrirtækjum og heimilum aðgang að lánsfé.

16

■ Úrvalsvísitalan

Veiran leggst þungt á markaði

Virði hlutabréfa í Kauphöllinni hefur rýrnað um 270 milljarða og gengið fallið um 12 prósent gegn evru. Seðlabankinn ekki selt jafn mikinn gjaldeyri um árabíl. Framkvæmdastjóri Almenna segir að kauptækifæri gætu farið að myndast. Bankarnir eiga að geta staðið af sér efnahagsfallið. **2, 4, 6**

■ Gengispróun gagnvart evru

02.01.2020

17.03.2020

Ný verslun á Hafnartorgi

Verið velkomin

Optical Studio

SMÁRALIND • HAFNARTORG • LEIFSSTÖÐ • KEFLAVÍK

Kauptækifæri gætu farið að myndast á mörkuðum

Eftir miklar verðlækkningar á hlutabréfamörkuðum hér heima og erlendis síðustu vikur, gætu farið að myndast tækifæri fyrir langtímafjárfesta, að mati Gunnars Baldvínssonar, framkvæmdastjóra Almenna lífeyrissjóðsins. Hann telur þó mikilvægt að slíkir fjárfestar haldi sjó og taki ekki neinar skyndiákvæðanir. Skynsamlegast sé að þeir haldi sinni fjárfestingarstefnu.

„Mér finnst líklegt að markaðir verði órólegir áfram og lækki mögulega meira, en það er þó erfitt að segja til um það,“ segir Gunnar í samtali við Markaðinn.

Miklar lækkningar hafa verið á innlendum og erlendum hlutabréfamörkuðum undanfarnar vikur vegna áhyggna fjárfesta af útbreiðslu kórónaveirunnar og áhrifum hennar á heimshagkerfið. Sem dæmi hefur úrvalsvisitala Kauphallarinnar fallið um ríflega 22 prósent undanfarnar mánuð og er hún nú á svipuðum slóðum og hún var í byrjun árs 2019.

Þá hefur breska hlutabréfavisitalan FTSE 100 lækkað um 28 prósent undanfarnar mánuð, hin bandaríska S&P 500 farið niður um 26 prósent og hin kínverska CSI 300 fallið um 8,5 prósent.

Samhliða umræddum lækkunum á hlutabréfamörkuðum hefur vægi hlutabréfa í eignasöfnum lífeyrissjóðanna, stærstu fjárfesta landsins, minnkað talsvert. Þannig áætla sérfræðingar í markaðsviðskiptum Arion banka að bein eign lífeyrissjóða í hlutabréfum nemi ríflega þrettán prósentum af eignum sjóðanna og hafi ekki verið lægri um langt skeið.

Til samanburðar var hlutfallið

Gunnar Baldvínsson, framkvæmdastjóri Almenna lífeyrissjóðsins.

15,6 prósent í desember síðastliðnum, 14,1 prósent í desember árið 2018 og 15,0 prósent í sama mánuði árið 2017, eftir því sem fram kemur í greiningu markaðsviðskipta bankans, sem send var viðskiptavinum í síðustu viku og Markaðurinn hefur undir höndum.

Tekið skal fram að áætlun sérfræðinga bankans fyrir marsmánuð er byggð á breytingu á markaðsvirði vísitalna og gjaldmiðla frá áramótum.

Á sama tíma og hlutdeild hlutabréfa í eignasöfnum lífeyrissjóða hefur minnkað, hefur hlutur ríkisskuldabréfa aukist um tvö prósentustig á árinu, eða úr 22 prósentum í 24 prósent. Til samanburðar stóð hlutfallið í nærri þrjátíu prósentum í lok árs 2017.

Aðspurður segir Gunnar að efnahagsleg áhrif kórónaveirunnar virðist vera meiri til skamms tíma en búist hafi verið við.

„Þá á ég við með hvaða hætti stjórnvöld víða um heim hafa brugðist við útbreiðslu veirunnar, svo sem með því að loka landamærum og draga úr samskiptum, með þeim afleiðingum að ferðamannaíðnaður um allan heim hefur nánast stöðvast. Það er erfiðara að segja til um áhrifin til lengri tíma, en ég er að vona að veiran verði gengin yfir í sumar og að efnahagslífið taki þá við sér, hægt en örugglega,“ segir hann. –kij

Aseir Jónsson seðlabankastjóri, en bankinn mun kynna frekari aðgerðir í dag. FRÉTTABLAÐIÐ/ANTION BRINK

Hefur ekki selt meiri gjaldeyri frá hrúni

Seðlabankinn seldi gjaldeyri fyrir átta milljarða í síðustu viku. Gengið hefur lækkað um tólf prósent gegn evru frá áramótum. Forstöðumaður hjá Júpiter segir ánægjulegt að verðbólguvæntingar hafi á sama tíma litið hækkað.

Seðlabankinn greip inn á gjaldeyrismarkaði í síðustu viku og seldi gjaldeyri fyrir krónur fyrir samtals um átta milljarða í því skyni að veða á móti snarpri lækkun á gengi krónunnar. Á föstudeginum nam sala Seðlabankans 3,6 milljörðum en bankinn hefur ekki selt jafn mikinn gjaldeyri á einum degi að minnsta kosti frá 2008.

Þrátt fyrir gjaldeyrisinngríp Seðlabankans hélt gengi krónunnar áfram að gefa eftir. Gengið hefur fallið um 12 prósent gagnvart evrunni frá áramótum en á móti Bandaríkjadal hefur krónan lækkað í verði um nærri 15 prósent.

Á sama tíma og gengi krónunnar hefur gefið eftir hafa verðbólguhorfur á markaði aðeins hækkað lítillega og eru í kringum verðbólguþéttum Seðlabankans. Verðbólguvæntingar til tólf mánaða nema 2,2 prósentum en verðbólguvæntingar til tíu ára standa í 2,6 prósentum.

Agnar Tómas Möller, forstöðumaður skuldabréfa hjá Júpiter rekstrarfélagi, segir í samtali við Markaðinn ánægjulegt að sjá hvað verðbólguvæntingar hafa litið risið. „Það helgast líklega af því að gróðarlegur slaki er í hagkerfinu, lækkun olíuverðs og flugfargjalda sem og væntingum um engar eða neikvæðar verðbreytingar á húsnæðismarkaði sem veða þungt á móti.“

Frá því í ársbyrjun 2017, þegar gjaldeyrisinngrípastefna Seðlabankans var endurskoðuð eftir stórfelld

Það stóra efnahagsáfall sem við erum nú að lenda í er kannski ekki að framkalla mikið meira gjaldeyrisáfall en við hefði mátt búast.

Agnar Tómas Möller, forstöðumaður skuldabréfa hjá Júpiter.

kaup á gjaldeyri árin á undan, hefur meginmarkmið stefnunnar verið að minnka skammtímasveiflur á gengi krónunnar. Gengi krónunnar hélst nokkuð stöðugt á árunum 2018 og 2019 og litið var um gjaldeyrisinngríp – kaup eða sölu – Seðlabankans. Í fyrra seldi bankinn gjaldeyri fyrir samtals 11,9 milljarða. Veltan á gjaldeyrismarkaði hefur aukist verulega á síðustu dögum og í liðinni viku nam hún um 20 milljörðum. Gjalddeyrisala Seðlabankans var því tæplega 40 prósent af heildarveltunni.

Gjalddeyrisforði Seðlabankans stóð í 820 milljörðum við lok síðasta árs. Samtímis gengislækkun krónunnar hefur forðinn stækkað í krónum talið og má því áætla að hann sé í dag um 900 milljarðar, eða sem nemur um 30 prósent af landsframleiðslu.

Agnar bendir á að það sé áhugavert að setja þróunina hér á landi í samhengi við annan lítinn gjaldmiðil, nýsjalenska dalinn, en hann hefur veikt um 13 prósent á móti Bandaríkjadal frá áramótum. „Á Íslandi eru útflutningstekjur

tengdar ferðapjónustu um 30 prósent, og við í tíunda sæti á meðal þjóða heims sem eiga hvað mest undir þeirri atvinnugrein, á meðan Nýja-Sjáland er í 25. sæti. Það stóra efnahagsáfall sem við erum nú að lenda í, hjá okkur stærstu útflutningsatvinnugrein, er því kannski ekki endilega að framkalla mikið meira gjaldeyrisáfall en við hefði mátt búast,“ að sögn Agnars.

Ljóst er að efnahagsáhrifin af útbreiðslu kórónuveirunnar verða veruleg fyrir ferðapjónustuna. Viðmælendur Markaðarins innan greinarinnar eru nú farnir að gera ráð fyrir því í sínum sviðsmyndum að heildarfjöldi ferðamanna kunni að dragast saman um nærri helming frá 2019 og verði um 1.200 þúsund. Það kunni að þýða samdrátt í gjaldeyrisþekjum upp á 150 til 200 milljarða en í fyrra námu útflutningstekjur ferðapjónustunnar um 486 milljörðum.

Mikil lækkun á gengi krónunnar að undanförunu er meðal annars rakin til þess, að sögn viðmælenda á markaði, að útflutningsfyrirtæki hafi ekki verið að koma með gjaldeyri til landsins og skipta honum í krónur í sama mæli og áður vegna óvissunnar sem uppi er. Gylfi Zoëga, hagfræðiprófessor og meðlimur í peningastefnunefnd, biðlaði í Silfrinu á sunnudag til útflutningsfyrirtækja að þau myndu „skila öllum gjaldeyri og vera ekki með spákaupmennsku með því að koma ekki með hann til landsins á réttum tíma.“ hordur@frettabladid.is

MARKAÐURINN

ÚTGÁFUFLAG Torg., Kalkofnsvegur 2, 101 Reykjavík, sími 550 5000

Netfang ritstjorn@markadurinn.is | Sími 550 5051

Ritstjóri Hörður Aegisson hordur@frettabladid.is

Netfang auglysingadeildar auglysingar@frettabladid.is Veffang frettabladid.is

FRÉTTIR, FÓLK & MENNING á Hringbraut og hringbraut.is

h

Fylgstu með!

Tilefni til að hugsa sig tvisvar um arð

Fasteignafélögin Eik og Reginn gætu þurft að endurskoða stefnu sína í arðgreiðslum og endurkaupum eins og önnur félög hafa gert vegna óvissu í hagkerfinu. Þetta segir Ívar Ragnarsson, sérfræðingur hjá ráðgjafarfyrirtækinu IFS, í samtali við Markaðinn.

„Staðan hefur breyst mjög hratt undanfarna daga með tilliti til þess hvenær fasteignafélögin hafa sett sína stefnu um arðgreiðslu og endurkaup. Félagin eru í sterkri stöðu en horfur á markaði gefa tilefni til að hugsa sig um,“ segir Ívar.

Fasteignafélagið Reitir tilkynnti í gær um frestun á arðgreiðslu upp á 1,1 milljarð króna sem endur-

1.335

milljónir munu félögin Reginn og Eik greiða í arð.

kaupum. Bæði Eik og Reginn hafa nýlega samþykkt að í vor verði greiddur út arður vegna síðasta rekstrarárs. Eik mun greiða út 800 milljónir og Reginn 535 milljónir.

„Fyrirtæki eru almennt að passa upp á lausafé og að því sögðu væri sennilega skynsamlegt fyrir fasteignafélögin að huga að því og jafn-

vel endurskoða arðgreiðslustefnuna,“ segir Ívar.

„Ef við gerum ráð fyrir frekari samdrætti í efnahagslífinu og að hann teygir sig inn í tekjulíkan fasteignafélaganna þá er enn meira tilefni til þess. Það er þáttur sem ekki hefur reynt á hingað til þrátt fyrir að þrengt hafi að í efnahagslífinu. Afskriftir hafa verið lágar og vanskilahlutföll lág,“ bætir hann við.

Bankarnir og tryggingafélögin þrjú hafa frestað ákvörðun um arðgreiðslu. Eimskip hefur tilkynnt að tillögur um endurkaupaáætlun verði dregnar til baka, til að tryggja að félagið geti viðhaldið fjárhagslegum styrk í óvissuástandi. –pff

Sprinter, Vito, Citan. Sendibílar fyrir öll verkefni.

Sendibílarnir frá Mercedes-Benz henta fyrirtækjum af öllum stærðum og gerðum. Eigum úrval sendibíla sem eru tilbúnir til afhendingar. Komdu í heimsókn í sýningarsalinn á Krókhálsi 11 og kynntu þér möguleikana.

Fáðu tilboð í einstakan sendibíl frá Mercedes-Benz.
Við tökum vel á mót þér.

Mercedes-Benz

Vans. Born to run.

Höggjó verði þungt en viðráðanlegt

Bankarnir eiga að geta tekist á við efnahagsáfallið að mati hagfræðings Samtaka fjármálafyrirtækja. Stjórnvöld geti hjálpað til með lækkingu sveiflujöfnunarauka. Lán banka til ferðaþjónustu nema um 250 milljörðum eða um átta til tíu prósentum af lánasöfnum.

Kristinn
Ingi Jónsson
kristinningi@frettabladid.is

Hagfræðingur Samtaka fjármálafyrirtækja segir við námsprótt bankanna mjög mikinn. Þeir eigi að geta tekist á við efnahagsáfallið sem dynur nú yfir vegna afleiðinga kórónaveirunnar.

Greinandi hjá Capacent telur stjórnvöld og Seðlabankann auðveldlega geta veitt bönkunum enn frekara svigrúm til þess að takast á við lausafjárerfiðleika fyrirtækja. Afnám bankaskatts og sérstaks sveiflujöfnunarauka sem leggst ofan á eiginfjárkröfur bankanna hljóti að koma til skoðunar.

Stóru viðskiptabankarnir þrír – Arion banki, Íslandsbanki og Landsbankinn – höfðu við síðustu áramót lánað samtals um 248 milljarða króna til fyrirtækja í ferðaþjónustu, samkvæmt samantekt Markaðarins. Er það um átta til tíu prósent af lánasöfnum bankanna.

Viðmælendur Markaðarins innan bankakerfisins telja ljóst að bankarnir muni þurfa að taka á sig högg vegna erfiðleika í ferðaþjónustu, sem geti jafnvel smitast á aðrar atvinnugreinar, á næstu vikum. Ómögulegt sé hins vegar að segja til um umfang mögulegra afskrifta á þessari stundu, enda sé óvissan enn mikil og óvíst hvernig ferðaþjónustufyrirtækjum muni reida af í glímunni við afleiðingar kórónafaraldursins.

Samkvæmt álagsprófi Seðlabankans, sem fjallað var um í fjármálastöðugleikaskýrslu bankans í október í fyrra, gætu eiginfjárlutfél bankanna lækkað um meira en fjögur prósentustig, ef gert er ráð fyrir verulegu efnahagsáfalli sem felst í snörpum samdrætti útflutnings, hækkun fjármagnskostnaðar innlendra fyrirtækja og mikilli lækkingu eignaverðs.

Í skýrslunni var bent á að eiginfjárlutfél bankanna væru tiltölulega há en engu að síður myndu þeir þurfa að ganga á eiginfjáruka ef sviðsmynd bankans yrði að veruleika.

Hlutabréfaverð í Arion banka, eina íslenska bankanum sem er skráður í kauphöll, hefur lækkað um tæp 31 prósent undanfarinn mánuð, en til samanburðar hefur evrópska bankavísitalan Stoxx European 600 Banks fallið um 44 prósent á sama tíma.

Staðan betri hér en víða

„Almennt má segja,“ útskýrir Yngvi Örn Kristinsson, hagfræðingur Samtaka fjármálafyrirtækja, „að eiginfjárstaða bankanna sé góð og mun betri en í nágrannalöndunum, að því leyti að bankarnir hér eru með hærri áhættuvogir á eignaliðum sínum, sem gerir það að verkum að raunverulegt eigið fé þeirra er tvisvar til þrisvar sinnum meira en víðast hvar annars staðar.“

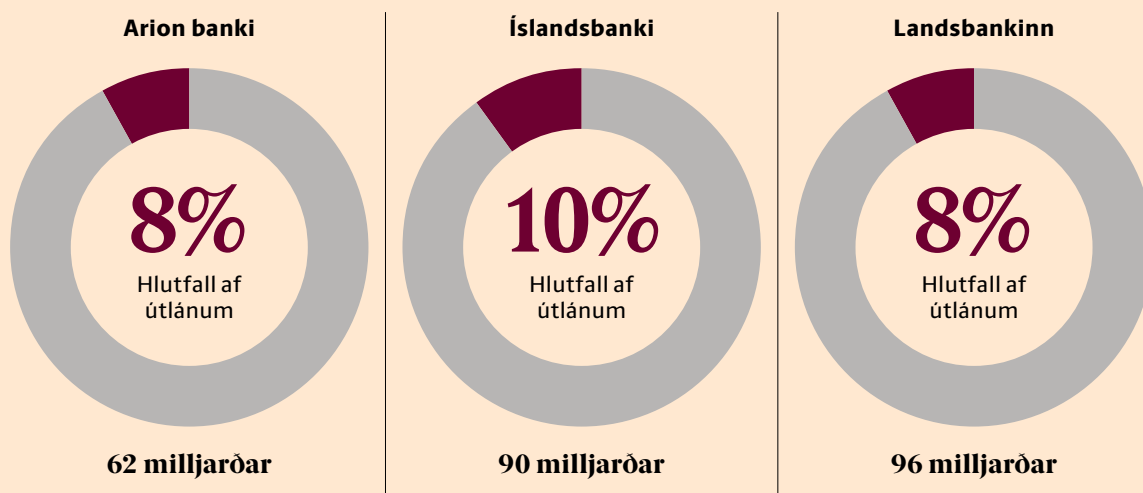
Staða bankanna er einnig sterk að því leyti að lánasöfn þeirra voru alveg hreinsuð í kjölfar síðustu fjármálakreppu. Það eru engin lík í lestinni, ef svo má að orði komast, eins og eru kannski víða í nágrannalöndunum. Önytt útlán voru tekin út úr efnahagsreikningum bankanna eftir fjármálakreppuna og afskrifuð og fyrirtækin voru fjárhagslega endurskipulögð.“

Snorri Jakobsson, greinandi hjá Capacent, segir að þótt bankarnir búi yfir miklu eigin fé, sé hægt að ímynda sér þann möguleika – miðað við verstu sviðsmynd – að eiginfjárlutfall þeirra fari undir

Tæplega tvær milljónir ferðamanna komu til landsins í fyrra en búist er við talsverðri fækkun í ár vegna útbreiðslu kórónaveirunnar. FRÉTTABLAÐID/ANTON

Lán banka til ferðaþjónustu við áramót

Afnám bankaskattsins væri einföld og áhrifarík aðgerð

Snorri Jakobsson, greinandi hjá Capacent, segir hugmyndina á bak við sveiflujöfnunaraukann þá að hann hækki í uppsveiflu en lækki í niðursveiflu. Engu að síður sé nýbúið að hækka hann þegar mun eðlilegra hefði verið að lækka hann.

„Þannig vinnur hann beinlínis gegn peningastefnunni og þeim vaxtalækkunum sem gripið hefur verið til. Það virðist sem ekkert samræmi sé þarna á milli. Það er eins og menn séu ekki að ganga

í takt. Mér finnst þetta misræmi undirstrika veikleika í rekstri Seðlabankans. Að það sé ekki nógu skýr lína í stefnu bankans,“ segir hann.

Vissulega búi sjónarmið um öryggi að baki hækkingu sveiflujöfnunaraukans. Í því sambandi þurfi hins vegar að hafa í huga að eigið fé bankanna sé afar hátt og mun herra en gengur og gerist annars staðar.

Þá segir Snorri stjórnvöld hafa það í hendi sér að auka getu

bankakerfisins til þess að veita fyrirtækjum landsins lánaþjónustu með því að lækka eða jafnvel afnema bankaskattinn. Ríkið fái óverulegar tekjur af skattinum á meðan hann hamli útlánum bankanna.

„Það er á valdi ríkisstjórnarinnar, með stuðningi meirihluta þingsins, að afnema þennan skatt strax og liðka þannig fyrir útlánum. Það er mjög einföld aðgerð sem hefði strax áhrif, sér í lagi miðað við núverandi ástand,“ nefnir Snorri.

● ● Það er ekki svo að skuldirnar séu of miklar, eins og í síðustu kreppu, heldur felst vandinn í tekjufalli fyrirtækja.

Yngvi Örn Kristinsson, hagfræðingur Samtaka fjármálafyrirtækja

kröfur Fjármálaeftirlitsins. „Þær kröfur eru afar stífar og þá sérstaklega sveiflujöfnunaraukinn, sem ætti að afnema hið fyrsta. Það ætti ekki að þurfa að reka banka með meira en tuttugu prósentu eigin fé. Hvaða ævintýralega skelli eru menn þá að búast við?“ nefnir hann.

Yngvi Örn segist, aðspurður, binda vonir við að sveiflujöfnunaraukinn – sem var hækkaður í tvö prósent í síðasta mánuði – verði lækkaður til þess að gefa bönkun-

● ● Það ætti ekki að þurfa að reka banka með meira en tuttugu prósentu eigin fé.

Snorri Jakobsson, greinandi hjá Capacent

um meira svigrúm til þess að mæta auknum vanskilum.

„Vonir okkar standa til þess að eftirlitsfyrirvöld bregðist við með því að lækka þennan auka og gera þannig bönkunum kleift að bera með auðveldari hætti aukin vanskil sem eru augljóslega fyrsta afleiðing þessara erfiðleika,“ nefnir Yngvi Örn.

Landsbankinn lánað mest

Af bönkunum þremur hafði Landsbankinn lánað hvað mest til ferðaþjónustu við síðustu áramót, eða alls 96 milljarða króna, sem gerir um átta prósent af lánasafni bankans. Lán Íslandsbanka námu á sama tíma 90 milljónum króna, eða um tíu prósentum af lánasafninu og þá hafði Arion banki lánað um átta prósent af lánasafni sínu eða 62 milljarða króna.

Útlán viðskiptabankanna til atvinnugreinarinnar – sem hlutfall af heildarútlánum bankanna til viðskiptavina – hafa haldist í kringum níu prósent frá miðju ári 2017.

Fjárbinding í ferðaþjónustu er fyrst og fremst í fasteignum og flugvélum, að sögn þeirra sem þekkja til mála. Má þannig leiða líkur að því að trygg veð, einkum fasteignir, liggja að baki stórum hluta af lánveitingum bankanna sem þeir síðarnefndu gætu þá gengið að í kjölfar vanskila.

Yngvi Örn bendir á að erfiðleikarnir sem heimili og fyrirtæki glími nú við vegna afleiðinga Covid-19 séu ólíkir kreppunni árið 2008 sem hafi fyrst og fremst verið skuldakreppa.

„Það sem er að gerast núna er að fyrirtæki, til dæmis í ferðaþjónustu, eru að missa tekjur og geta mögulega ekki greitt af lánunum af þeim sökum. Það er ekki svo að skuldirnar séu of miklar, eins og í síðustu kreppu, heldur felst vandinn í tekjufalli fyrirtækja. Þegar veltan verður aftur orðin eðlileg ættu fyrirtækin því að geta haldið áfram að borga sínar skuldir,“ segir Yngvi Örn.

Sheer
Driving Pleasure

NÝR BMW X3 30e PLUG-IN HYBRID.

* Drægi mðast vð uppgæinar telur framleiðanda samkvæmt nýjum WLTP stöðli um drægi í raunvegulegum aðstæðum.

ENNEMM / SIA / NM000363

VERIÐ VELKOMIN Í REYNSLUAKSTUR

Nýr BMW X3 Plug-in Hybrid, með einstöku xDrive fjórhjóladrifi er nú í fyrsta skipti fánlegur með rafhlöðu og drægi allt að 50 kílómetra samkvæmt nýjum samræmdum WLTP mælingum.* Bensín og rafmótor skila samtals 292 hestöflum og veita þér hina einu sönnu BMW upplifun sem gerir hverja ferð að spennandi ævintýri.

BMW X3 30e. Verð frá: 7.650.000 kr.

Nánari upplýsingar á www.bl.is

BL kolefnisbindur notkun nýrra bíla

BL hefur gengið til samstarfs við samfélagssjóðinn Kolvið til að kolefnisbinda notkun allra nýrra bíla sem seldir eru til einstaklinga. www.bl.is/kolefnisjofnun

BL ehf
Sævarhöfða 2 / 110 Reykjavík
525 8000 / www.bl.is

Rekstur TIF kostaði 193 milljónir króna

Rekstrarkostnaður Tryggingasjóðs innistæðueigenda og fjárfesta (TIF) nam 193 milljónum á árinu 2019 samkvæmt nýbirtum ársreikningi sjóðsins. Á árinu var einn starfsmaður á launum, Brynjar Kristjánsson framkvæmdastjóri. Gjaldfærð laun hans og stjórnar tryggingasjóðsins námu 28,2 milljónum á árinu, og launatengd gjöld 6,9 milljónum.

Annar rekstrarkostnaður TIF, sem hefur aðstöðu í Húsi atvinnulífsins, nam 37 milljónum. Samkvæmt svari frá TIF nær annar rekstrarkostnaður til ýmissar vöru og þjónustu sem TIF kaupir hjá þriðju aðilum.

35

milljónir króna var launa-kostnaður TIF vegna eins starfsmanns og stjórnar.

„Hér má nefna lögfræðipjónustu, bókhaldspjónustu og endurskoðun, tölvupjónustu og utanumhald með vefsíðu og öðru kynningar-efni, húsaleigu, kostnað vegna skjalavörslu og gagnagrunns, auk almenns rekstrar skrifstofu sjóðsins,“ segir í svari sjóðsins. Einnig tekur þetta til þátttöku TIF í erlendu samstarfi, bæði vegna aðildargjalda samtakanna IADI og EFDI og ferða á ráðstefnur á vegum þessara samtaka. Ferðakostnaður innanlands fellur einnig hér undir.

Innistæðueild sjóðsins útvistar vörslu fjármuna til Íslandsbanka, Kviku banka og Íslenskra verðbréfa. Heildareignir deildarinnar voru 43,9 milljarðar króna í lok árs 2019 og þar af voru 42,7 milljarðar bundnir í ríkisskuldabréfum, bæði innlendum og erlendum. Raun-ávöxtun ársins var 6,54 prósent.

Kostnaður við eftirlit, ráðgjöf og umsýslu verðbréfasafns TIF nam tæplega 121 milljón króna á síðasta ári. Þar af nam umsýsluþóknun fyrir vörslu 101 milljón króna, gjöld til eftirlitsstofnana 12 milljónum og ráðgjöf 7 milljónum.

Helsta hlutverk TIF er að tryggja innistæðueigendur fyrir greiðslu-erfiðleikum fjármálastofnana. Lágmarks tryggingarfjárhæð á Íslandi er bundin gengi evru og jafngildir á hverjum tíma 20.887 evrum, eða sem nemur tæplega 3,2 milljónum króna miðað við núverandi gengi.

Nýting fjármuna TIF, hafa einungis verið ætlaðir til endurgreiðslu til innistæðueigenda vegna falls lánastofnunar, tekur breytingum með innleiðingu Evóputilskipananna BRRD og DGS III. Reglur BRRD og DGS III gera ráð fyrir aðkomu innistæðuþyngingasjóðs að skilameðferð fjármála-fyrirtækja. – pth

Sjá fram á stutta en djúpa lægð

Bilaleigur og rútufyrirtæki búa sig undir að ferðamenn nánast hætti að koma í einhvern tíma. Beðið eftir aðgerðaplani stjórnvalda til að geta ákveðið næstu skref. Telur að haustið verði sterkt í ferðamennsku.

Helgi Vífill
Júliússon
helgivifill@frettabladid.is

Steingrímur Birgisson, forstjóri Bilaleigu Akureyrar, segir að óvissan sé mikil í ferðapjónustu og fleiri atvinnugreinum vegna kórónaveirunnar sem skekur heimsbyggðina. „Það er allt afar þokukennt um þessar mundir. Það er unnið að því að laga reksturinn að því að ferðamenn nánast hætti að koma til landsins í einhvern tíma. Við gerum ráð fyrir því að það verði lítið að gera í mars og apríl, maí verði erfiður en salan fari að aukast í júní. Vonir standa til að ástandið gangi yfir á tveimur til þremur mánuðum og það náist viðspyrna þegar líða tekur á sumarið,“ segir hann.

Verulegur samdráttur

Sigfús Sigfússon, forstjóri bíla-leigunnar Hertz, segist gera ráð fyrir að tekjur fyrirtækisins muni dragast verulega saman í ár vegna kórónaveirunnar. „Á móti vegi að kostnaður muni lækka eitthvað. Leitast verði við að tryggja störf starfsmanna með því að ráða ekki sumarstarfsfólk. Alla jafna starfi fjöldi sumarstarfsmanna hjá fyrirtækinu.“

Björn Ragnarsson, framkvæmdastjóri Kynnisferða, segir að aðgerðir fyrirtækisins um þessar mundir miðist við að ferðamenn hætti að koma til landsins. „Þetta verður stutt og djúp lægð,“ segir hann. „Ég held hins vegar að haustið muni koma sterkt inn.“

Ef það komi helmingurinn af þeim ferðamönnum í sumar sem komu til landsins í fyrra væri það vel af sér vikid, að mati Björns. Síðastliðið sumar komu 678 þúsund ferðamenn, sem var um sextán prósent fækkun frá árinu áður, samkvæmt tölum frá Ferðamálastofu.

Biða eftir stjórnvöldum

Guðjón Ármann Guðjónsson, framkvæmdastjóri Hópúbíla, segir að við þessar aðstæður sé einn dagur tekinn í einu í rekstrinum. „Salan gekk vel í janúar og febrúar og í byrjun marsmánaðar, en undanfarna daga hafa bókanir þornað upp. Við biðum eftir að sjá hvaða aðgerðaáætlun kemur frá stjórnvöldum og þá getum við metið hver næstu skref verða.“

Ymsir viðmælendur Markaðarins í ferðapjónustu horfa til þess að nýta sér að ríkið muni bjóða upp á að starfsmenn í skertu starfshlutfalli geti sótt um atvinnuleysisbætur. Ennfremur nefna þeir að frestun opinberra gjalda væri til bóta.

Landamærum hefur verið lokað

Það blæs ekki byrlega í ferðapjónustu. Fyrirtækin búa sig undir litil viðskipti næstu vikur. FRÉTTABLAÐIÐ/ANTON BRINK

Þurfum áætlun til að styrkja fjárhag fyrirtækja

Björn Ragnarsson, framkvæmdastjóri Kynnisferða, segir að samdrátturinn næstu vikur og mánuði muni höggva í eigið fé fyrirtækja og einhver muni ekki lifa það af. Stjórnvöld og bankar þurfi því að hafa áætlun um það hvernig eigi að byggja félögin upp að nýju, svo drjúgum tíma verði ekki varið í að endurskipuleggja fjárhag þeirra. „Við þurfum að vera tilbúin á bensingjöfnum þegar ferðamenn fara aftur að ferðast,“ segir hann.

Þegar ferðamenn verða aftur reiðubúin að ferðast verður lausafé margra fyrirtækja uppuríð og þau með skuldahala. „Það færi mikil orka í að reka fyrirtækið

áfram með þeim hætti. Það þarf að vera einhver sýn á lausnina þegar við komum út úr þessu svo fyrirtækin geti verið tilbúin. Það þarf að vera bensín á tankinum til að sækja aftur viðskipti,“ segir Björn.

Hann nefnir að Danir og Norðmenn hafi boðað að setja mikla fjármuni í björgunarsjóði félaga. „Við eigum að horfa til þess að gera eitthvað slíkt svo fyrirtækin geti komið sér aftur upp á lappirnar. Það má ekki taka marga mánuði því þá fara ferðamennirnir á aðra áfangastaði. Það verður samkeppni um að fá ferðamenn.“

og viðtækum samkomubönnum hefur verið komið á í heiminum næstu fjórar vikur, til að sporna við smitum vegna kórónaveirunnar. Það gerir það að verkum að lítið verður um ferðalög. Stór flugfélög hafa dregið verulega úr framboði á flugsætum eða um 75-90 prósent.

Icelandair eina flugfélagið?

„Við þurfum að vera undir það búin að Icelandair verði eina flugfélagið sem flýgur hingað til lands í einhvern tíma,“ segir Björn. Mögulega muni flugfélög sem flugu hingað áður, beina sjónum sínum að stærri mörkuðum fyrst um sinn. Þá reyni á að skapa hvata til að örva eftirspurn og að Icelandair geti stutt við bakið á íslenski ferðapjónustu.

álögur á atvinnulífidið aukist umtalsvert undanfarið.

Sigfús er sammála því að lækka verði tryggingagjaldið og nefnir að Hertz greiði um fimm milljónir á mánuði í tryggingagjald.

Dragi hækkun til baka

Steingrímur segir að frá áramótum hafi bilaleigur þurft að greiða full vörugjöld af bílum. „Við þessar aðstæður þarf að draga þá ákvörðun til baka. Bilaleigur keyptu á síðasta ári fimm þúsund bíla af bílaumboðunum. Það er því um háar fjárhæðir að tefla. Í ofanálæg hefur gengi krónu veikt að undanfögnu og því hefur verið á bilum sem við erum að kaupa hækkad um tugi milljóna. Þá þarf að afnema bifreiðagjöldin fyrir seinni hluta ársins til að létta undir með rekstraraðilum í sumar.“

Sigfús segir Hertz hafa verið með um 2.700 bíla í fyrra og reiknar með að flotinn muni telja um um 2.000 í ár. „Í samvinnu við bílaumboðin erum við að takast á við stöðuna. Hætt hefur verið við kaup á einhverjum bílum og aðrir verða geymdir á tollfrjálsu svæði í Rotterdam og á Íslandi. Þegar ástandið batnar verðum við fljótir að taka bílana í notkun.“ Björn segir fjölda funda og ráðstefna sem hafi átt að vera í vor hafa verið frestað til hausts. „Þess vegna held ég að haustið og veturinn verði sterkur.“ Björn nefnir að fjöldi þjóða hafi boðað markaðsherferðir sem beint verður að ferðamönnum þegar kórónaveiran hefur gengið yfir. „Það mun leiða til fleiri ferðamanna til Íslands.“

Veiki samkeppnisstöðu smærri fjármálafyrirtækja

Forsvarsmenn Kviku banka gera margvíslegar athugasemdir við drög að frumvarpi um varnarlinu á milli viðskipta- og fjárfestingarbankastarfsemi, sem birt voru í samráðsgátt stjórnvalda í síðasta mánuði, og telja hætt við því að samþykkt þeirra muni festa í sessi sameiginlega markaðsráðandi stöðu stóru viðskiptabankanna þriggja.

„Eru frumvarpsdrögin til þess fallin að færa viðskiptalíkan Kviku í átt að viðskiptalíkani KMB [kerfislega mikilvægra eftirlitsskyldra aðila] sem á sama tíma er óarðbært miðað við smæð bankans og núverandi umgjörð fjármálakerfisins,“ segir í umsögn Kviku við

Eru frumvarpsdrögin til þess fallin að færa viðskiptalíkan Kviku í átt að viðskiptalíkani KMB sem á sama tíma er óarðbært miðað við smæð bankans og núverandi umgjörð fjármálakerfisins.

Úr umsögn Kviku banka

drögin sem forstjórinn Marinó Örn Tryggvason skrifar undir. Þannig sé grunnur lagður að því að öll fjármálafyrirtæki verði steypt í sama mót.

Samkvæmt frumvarpsdrögum, sem er ætlað að hrinda í framkvæmd einni af megintillögum hvítbókar um framtíðarsýn fyrir fjármálakerfið sem gefin var út í lok árs 2018, verður hámark sett á stöðutöku kerfislega mikilvægra viðskiptabanka og sparisjóða í fjármálagerningum og hrávörum.

Auk þess er lagt til að Fjármálaeftirlitin verði heimilað að takmarka viðtöku viðskiptabanka og sparisjóða á innlánunum, óháð því hvort þeir teljist kerfislega mikilvægir, ef stöðutaka þeirra í fjármálagerningum og hrávörum fer umfram þrjátíu prósent af eiginfjárgrunni þeirra og getur ógnað hagsmunum innlánseigenda.

Marinó Örn Tryggvason, forstjóri Kviku.

Kvika segir að síðari tillagan vekti „töluverða undran“ enda hafi á fyrri stigum verið lagt upp með að takmarka aðeins stöðutöku kerfislega mikilvægra viðskiptabanka, en fjárfestingarbankinn er ekki í þeim hópi. Nú sé búið að breyta um kurs án þess að það sé rökstutt sérstaklega.

„Verði frumvarpsdrögin sam-

þykkt í óbreyttri mynd,“ segir í umsögn Kviku, „mun það hafa óveruleg áhrif á KMB, en aftur á móti er hætt við að það muni hafa umtalsverð áhrif á þau fjármálafyrirtæki sem ekki teljast vera kerfislega mikilvæg, bæði þau sem nú eru til staðar og jafnframt þau sem eiga eftir að hasla sér völl á þessum markaði.“

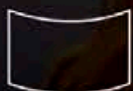
Drögin séu þannig sérstaklega hamlandi fyrir smærri fjármálafyrirtæki sem séu í sókn á mörkuðum þar sem stóru bankarnir hafi verið yfirráðandi og verði í fyrirséðri framtíð. Takmörkun á starfsemi smærri fyrirtækjanna muni veikja stöðu þeirra í samkeppninni við þau stærri. – kj

Slepptu í myndunaraflinu lausu með hágæða LG OLED upplýsingaskjám

LG bjóða upp á upplýsingaskjá í hæsta gæðaflokki sem koma fyrirtækinu þínu á næsta stig.

Djúpur svartur og fullkomnir litir, skýr mynd frá öllum sjónarhornum, örþunnur og rammalaus skjár sem má raða, beygja og stilla upp að vild. LG OLED upplýsingaskjái eru tilvaldir til þess að fanga athygli og vekja aðdáun viðskiptavina. Framtíðin í upplýsingaskjám er komin. Hafðu samband og kynntu þér málið.

Concave

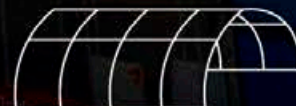
Convex

Wave

Circular

Tunnel

LG OLED

SUPER SIGN™

NÁNARI UPPLÝSINGAR HJÁ SÖLUFULLTRÚUM FYRIRTÆKJASVIÐS
SÍMI 414 1710 OG Á NETFANGIÐ SALA@TL.IS

**TÖLVU
LISTINN**

FYRIRTÆKJAPJÓNUSTA

Flugfélög glíma við lausafjörvanda.

Flugfélög þurfa 200 milljarða dala stuðning

Alþjóðlegi fluggeirinn þarf á stuðningi upp á allt að tvö hundruð milljörðum dala að halda, til að standa af sér erfiðleikana sem útbreiðsla kórónaveirunnar veldur flugfélögum. Þetta er mat alþjóðasamtaka flugfélaga, IATA.

Samtökin sögðu í gær að flest flugfélög í heiminum glimdu við alvarlegan lausafjörvanda í kjölfar þess að stjórnvöld víða um heim voruð við eða takmörkuðu ferðalög á milli landa.

Brian Pearce, aðalhaf fræðingur IATA, segir í samtali við Financial Times að aðeins um þriðju flugfélög hafi borið uppi arðsemi fluggeirans síðustu tíu ár.

„Nokkur flugfélög eru augljóslega

» Mörg flugfélög hafa kyrrsett flugvélar og sagt upp starfsfólki til að bregðast við minni eftirspurn.

í mun betri stöðu til að standa af sér tekjutap af þessari stærðargræðu, en meirihlutinn er í mjög brothættu stöðu,“ nefnir hann.

Til marks um erfiðleikana lækkaði Moody's í gær lánshæfiseinkunn flugfélaganna easyJet og Lufthansa og sagðist ætla að endurskoða til lækkunar einkunnir British Airways og móðurfélags þess, IAG.

Sérfræðingar IATA telja að flugfélög muni þurfa á innspýtingu upp á samanlagt 150 til 200 milljarða dala að halda, auk ríkistryggingar, til þess að lifa næstu vikur og mánuði af. – kij

Sum Evrópuríki banna skortsölu

Stjórnvöld í fjórum Evrópuríkjum hafa lagt tímabundið bann við skortsölu í hlutabréfum fjölda félaga í því augnamiði að róa fjárfesta sem óttast víðtæk efnahagsáhrif kórónaveirunnar.

Bannið gildir á hlutabréfamörkuðum í Frakklandi, Belgíu, á Ítalíu og Spáni, en misjafnt er á milli ríkja hve lengi það mun vara, eftir því sem fram kemur í frétt Financial Times.

Við viljum forðast spákaupmennsku á mörkuðum.

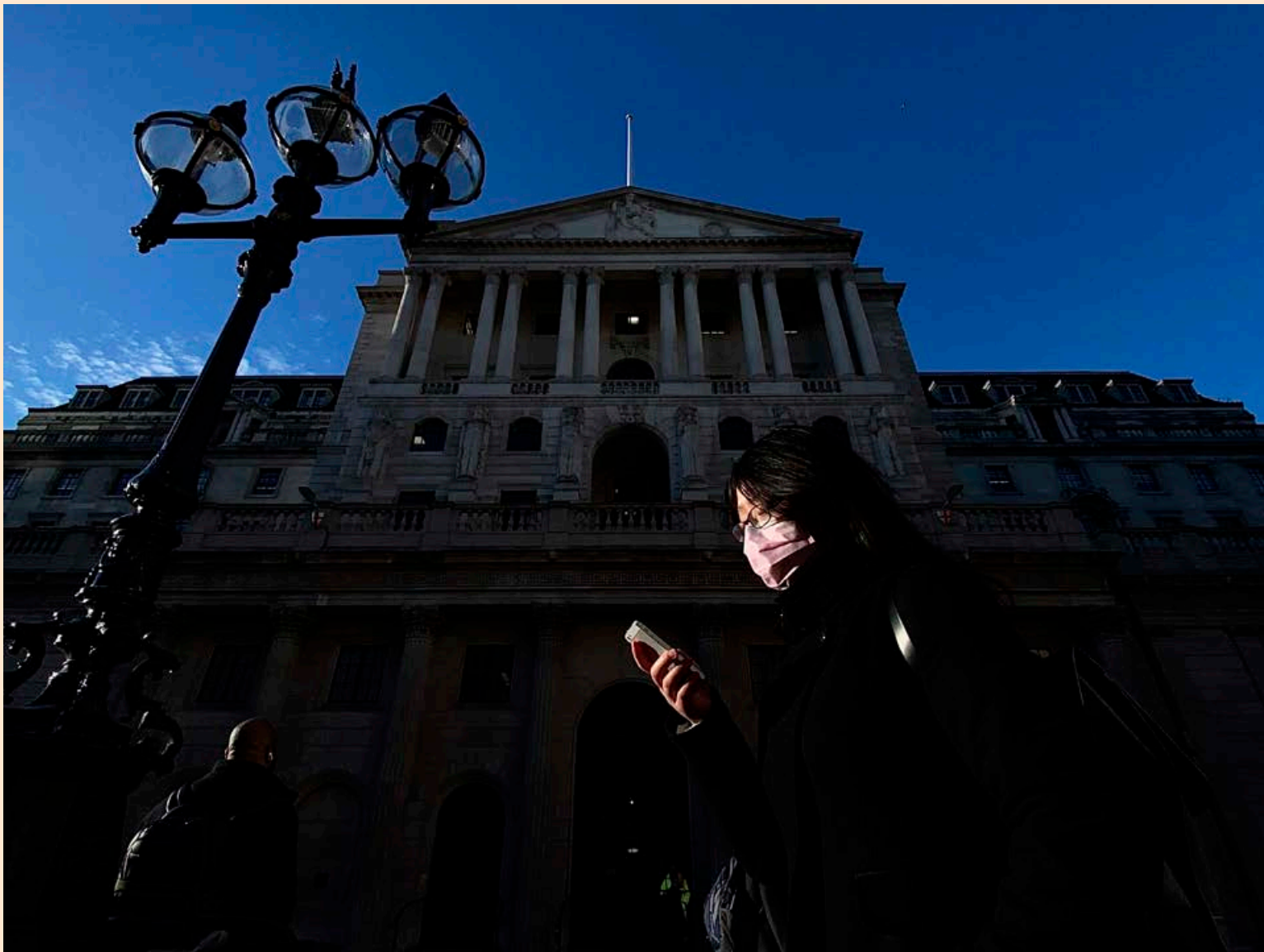
Bruno Le Maire, fjármálaráðherra Frakklands.

Skortsala gengur þannig fyrir sig að fjárfestar fá lánuð hlutabréf sem þeir selja í kjölfarið á markaði í von um að þau lækki í verði. Fjárfestarnir kaupa svo bréfin aftur og skila þeim til þess sem lánaði þeim þau upphaflega.

„Þetta er góð og nauðsynleg ákvörðun,“ sagði Bruno Le Maire, fjármálaráðherra Frakklands, um skortsölubannið í gærmorgun.

„Við erum reidubúin til þess að ganga lengra þannig að bannið gildi í allt að mánuð. Við viljum forðast spákaupmennsku á mörkuðum,“ sagði ráðherrann. – kij

Samhliða því að Englandsbanki tilkynnti um hálf prósentustigs stýrivaxtalækkun í síðustu viku sagðist fjármálastöðugleikanefndin þar í landi ætla að falla frá fyrirhugaðri hækkun sveiflujöfnunaraukans – úr einu prósent í tvö prósent – og fara þess í stað með hann niður í núll prósent. MYND/AFP

Stóraukið svigrúm til útlána

Stjórnvöld í mörgum Evrópuríkjum hafa lækkað eða afnumið sveiflujöfnunarauka á síðustu dögum til þess að auka útlánagetu banka. Evrópusambandið hvetur aðildarríki til þess að slaka á eiginfjárkröfum.

Kristinn Ingi Jónsson kristinningi@frettabladid.is

Veruleg lækkun á sveiflujöfnunaraukanum gæti komið til greina

Ásgeir Jónsson seðlabankastjóri sagði í samtali við Markaðinn í síðustu viku að það gæti komið til greina að sveiflujöfnunaraukinn, sem leggst ofan á eiginfjárkröfur bankanna, yrði lækkaður verulega. Nýskipuð fjármálastöðugleikanefnd myndi taka það til skoðunar þegar hún kæmi saman síðar í mánuðinum.

Ásgeir benti á að sveiflujöfnunaraukinn – sem nemur nú tveimur prósentum eftir að hafa verið

hækkaður um 0,25 prósentustig í byrjun síðasta mánaðar – væri hugsaður þannig að bankarnir hefðu borð fyrir báru til þess að bregðast við afskriftum á útlánasafni sínu í niðursveiflu.

„Hann er því ætlaður til þess að mæta svona aðstæðum,“ sagði hann.

Fyrirnefnd hækkun eiginfjárukans, sem var ákveðin á fundi fjármálastöðugleikaráðs í desember árið 2018, hefur verið harðlega

gagnrýnd af þeirri ástæðu að aðstæður í hagkerfinu séu nú allt aðrar en í lok árs 2018. Á þeim tíma virðist sem hækkuninni hafi verið ætlað að vinna gegn uppsveiflu í efnahagslífinu en hins vegar var niðursveifla hafin þegar hækkunin tók loks gildi í síðasta mánuði. Niðursveiflan hefur dýpkað verulega á síðustu dögum eftir því sem áhrifa af útbreiðslu kórónaveirunnar hefur gætt í auknum mæli hér á landi og annars staðar.

Sveiflujöfnunarauki

Belgía	0,5%	→	0%
Danmörk	1,5%	→	0%
England	1%	→	0%
Ísland	2%	→	?
Noregur	2,5%	→	1%
Svíþjóð	2,5%	→	0%

prósent - og ákvað að lækka hann í núll prósent. Var tekið sérstaklega fram í yfirlýsingu nefndarinnar að hún gerði ráð fyrir að eiginfjárukinn yrði núll prósent í að minnsta kosti tvö ár.

„Þetta þýðir að engar hindranir ættu að standa í vegi fyrir því að bankar veiti lánsfé til hagkerfisins og mæti þörfum fyrirtækja og heimila í gegnum tímabundna erfiðleika,“ sagði í yfirlýsingu nefndarinnar.

Lækkunin verður til þess að útlánageta breskra banka mun aukast um allt að 190 milljarða punda, að sögn Englandsbanka, en það jafngildir þrettánfaldri fjárhæð nettólána banka landsins til fyrirtækja á síðasta ári.

Til viðbótar hefur umræddur sveiflujöfnunarauki ýmist verið lækkaður eða afnuminn síðustu daga í Belgíu, Hong Kong, Litháen

og Tékklandi. Hafa ber í huga að minnihluti Evrópuríkja nýtir heimildir til þess að leggja á sveiflujöfnunarauka.

Eiginfjárukanum er til útskýringar ætlað að auka viðnámsþrótt fjármálakerfisins og milda þar með fjármálasveiflur. Þannig er hugsunin sú að aukinn hækki samhliða vexti í kerfisáhættu, þegar uppsveifla verður í fjármálakerfinu, en lækki þegar harðnar á dalnum í niðursveiflu. Hámark sveiflujöfnunaraukans er 2,5 prósent og er honum því ætlað að sveiflast frá núlli að þeim mörkum yfir fjármálasveifluna.

Evrópuríki slaki á kröfum

Evrópsk bankamálayfirvöld sögðust í síðustu viku ætla að slaka á reglum um eiginfjárkröfur til evrópskra banka, til þess að hjálpa bönkunum að takast á við lausafjörvanda sem mörg fyrirtæki glíma við vegna útbreiðslu kórónaveirunnar. Um leið hvöttu þau stjórnvöld í Evrópuríkjum til þess að grípa til sams konar aðgerða þegar kæmi að sveiflujöfnunaraukanum, en beiting eiginfjárukans er á verksviði yfirvalda í hverju ríki fyrir sig.

Þegar hagkerfið verður fyrir verulegu höggi er mikilvægt að bankar haldi áfram að lána til heimila og fyrirtækja.

Erik Thedéen, forstjóri sænska fjármálaeftirlitsins

„Bankar þurfa að vera í stakk búnir til þess að halda áfram að fjármagna heimili og fyrirtæki sem glíma við tímabundna erfiðleika,“ sagði Andrea Enria, formaður Evrópsku bankaeftirlitsstofnunarinnar, við það tilefni. Stofnunin sagðist einnig ætla að fresta álagsþöfum ársins en prófunum, sem eru árleg, er ætlað að meta viðnámsþrótt stærstu banka álfunnar í hugsanlegu efnahagsáfalli.

Enria bætti þó við að lánveitendur ættu að sýna „skynsemi“ þegar þeir greiddu hluthöfum arð og starfsmönnum bónusa. Þrátt fyrir aukinn ríkisstuðning og sveigjanlegri reglur ættu stjórnendur banka áfram að kappkosta að gæta að ábyrgð og hagsýni í rekstri.

Boðar 330 milljarða punda pakka

Bresk stjórnvöld hyggjast tryggja fyrirtækjum landsins neyðarfjármögnun fyrir allt að 330 milljarða punda. Fasteignagiöld verða felld niður í ár. Ríkisstjórn Donalds Trump vill dreifa ávísunum til allra Bandaríkjamanna til þess að örva hagkerfi landsins.

Fjármálaráðherra Bretlands sagði í gær að bresk stjórnvöld myndu tryggja þarlendum fyrirtækjum lánsfjármögnun upp á 330 milljarða punda til þess að hjálpa þeim að glíma við afleiðingar kórónaveirunnar sem herjar nú á heimsbyggðina.

„Ég vil fullvissa alla Breta um að þessi ríkisstjórn mun veita ykkur öll þau töl sem þið þurfið til þess að komast í gegnum þetta,“ sagði fjármálaráðherra, Rishi Sunak, á blaðamannafundi síðdegis í gær.

Ráðherrann nefndi að björgunarpakkinn - sem kemur til viðbótar við sjö milljarða punda fjárhagsstuðning fyrir fyrirtæki sem tilkynnt var um í síðustu viku - fæli einnig í sér niðurfellingu fasteignagjalda á þessu ári auk þess sem stjórnvöld hefðu í hyggju að veita smásölum og krám sem glíma við lausafjörvanda sérstakan styrk upp á 25 þúsund pund.

Sunak greindi einnig frá því að breskir bankar hefðu samþykkt að bjóða þeim heimilum sem þess þyrftu að gera hlé á afborgunum húsnæðislána í allt að þrjú mánuði.

Fjármálaráðherra, sem ávarpaði blaðamenn ásamt Boris Johnson forsætisráðherra, sagði ríki aldrei hafa staðið frammi fyrir eins mikilli efnahagsógn á fríðartímum og nú. Bresk stjórnvöld myndu gera

Rishi Sunak, fjármálaráðherra Bretlands, og Boris Johnson forsætisráðherra kynntu aðgerðirnar í gær. MYND/AFP

„hvað sem þarf“ til þess að verja heimili og fyrirtæki. Umfang aðgerðanna hefði verið „óhugsandi fyrir aðeins nokkrum vikum“.

Nú væri ekki tími fyrir hagfræðilegar bókstafskenningar heldur þyrfti að grípa til djarfra og hugrakkra ákvarðana.

Fyrri aðgerðir dugðu ekki til

Þrýst hefur verið á bresku ríkisstjórnina að grípa til frekari aðgerða eftir að Emmanuel Macron, forseti Frakklands, hét því á mánudags-

kvöld að verja allt að þrjú hundruð milljörðum evra til þess að koma í veg fyrir gjaldþrot franskra fyrirtækja.

Viðmælendur Financial Times benda á að breskir ráðherrar hafi gert sér grein fyrir því á síðustu dögum að sjö milljarða punda stuðningurinn sem tilkynnt hafi verið um í liðinni viku, samhliða fjárlagafrumvarpi Sunaks, myndi ekki duga til þess að hjálpa fyrirtækjum í lausafjárerfiðleikum og hvað þá til þess að róa markaði sem

hafa lækkað skarpt á undanföllum vikum.

Flugfélög, lestarfyrirtæki, smásalar, krár og veitingastaðir eru á meðal þeirra sem hafa kallað eftir ríkisstuðningi, að sögn Financial Times.

Vilja dreifa ávísunum til allra

Fleiri vestræn ríki greindu í gær frá áformum sínum um milljarða innspýtingu í hagkerfi sín en sem dæmi sagði Steven Mnuchin, fjármálaráðherra Bandaríkjanna, að

yfirvöld þar í landi hefðu áhuga á því að senda innan tveggja vikna öllum Bandaríkjamönnum sérstaka ávísun í því augnamiði að örva hagkerfi landsins.

„Hann mun verða stór,“ sagði Donald Trump Bandaríkjaforseti um örvunarpakkann sem ríkisstjórn hans undirbýr nú vegna faraldursins en samkvæmt heimildum Financial Times gæti pakkinn, sem Bandaríkjaþing þarf að leggja blessun sína yfir, numið á bilinu 800 til 850 milljörðum dala.

Larry Kudlow, einn helsti ráðgjafi Trumps í efnahagsmálum, gagnrýndi nýverið hugmyndir um að eins konar ávísunum yrði dreift til Bandaríkjamanna og líkti þeim við „þyrlupeninga“ sem kæmu af himnum ofan. Þess má þó geta að á þeim tíma sem Kudlow lét ummælin falla taldi Bandaríkastjórn að hagkerfi landsins yrði ekki fyrir verulegu höggi vegna kórónaveirunnar. Sú skoðun hefur breyst á síðustu dögum.

Fyrr í vikunni viðraði Mitt Romney, þingmaður repúblikana, ásamt fleiri þingmönnum svipaðar hugmyndir sem ganga út að allir Bandaríkjamenn fái afhentar ávísanir fyrir eitt þúsund dali. Þingmennirnir segja slíkar ávísanir munu fela í sér innspýtingu í bandarískt hagkerfi og hjálpa mörgum heimilum við að ná endum saman.

kristinningi@frettabladid.is

Allt telur

Með nýsköpun og sjálfbærni að leiðarljósi höldum við ótrauð áfram að umbylta matvælaframleiðslu á heimsvísu. Þar höfum við ætíð hugfast að allt telur. Hver og einn vatnsdropi við framleiðslu. Hver og ein hugmynd. Hvert og eitt viðbótargramm af matvöru. Hvert og eitt okkar jarðarbúa.

Rafrænn aðalfundur Marel fer fram í dag, 18. mars 2020, kl. 16:00. Nánari upplýsingar á marel.com/investors.

marel

Helgi Vífill
Júliusson
helgivifill@frettabladid.is

Það eru of fáir sem tala opinberlega fyrir hönd íslensks viðskiptalífs og benda á staðreyndir," segir Ari Fenger, forstjóri 1912, sem tók nýverið við sem formaður Viðskiptaráðs. „Ég hef í gegnum árin sagt að fleiri í atvinnulífinu ættu að tjá sig opinberlega. Orðræðan hefur verið óvægin og því hafa margir veigrað sér við því. Ég ákvað því að stíga fram," segir hann aðspurður hvers vegna hann bauð sig fram til formanns Viðskiptaráðs.

Ari bendir á að 58 prósent landsmanna beri traust til atvinnulífsins en 80 prósent beri engu að síður traust til síns atvinnurekanda, samkvæmt könnun Viðskiptaráðs frá árinu 2016. „Þarna fer ekki saman hljóð og mynd. Að sjálfsögðu leggja flestir atvinnurekendur sig fram við að starfa heiðarlega og af fagmennsku. Það er mikilvægt að atvinnulífið njóti sannmælis.“

Ari, sem gegnt hefur starfi forstjóra 1912 í 13 ár, hefur setið í stjórn Viðskiptaráðs frá árinu 2014 og átt sæti í framkvæmdastjórn ráðsins undanfarin tvö ár. „Ég tel að reynsla mín muni nýtast Viðskiptaráði vel," segir hann og nefnir að hann þekki vel til rekstrar litilla og meðalstórra fyrirtækja en þeirra rödd fái ekki að heyrast jafnmikið og hinna stærri.

Fram að þessu hefur þú haldið þig til hlés í opinberri umræðu. Hvers vegna er það?

„Það er hluti af uppeldinu reikna ég með. Ég hef lagt höfuðáherslu á að reka mitt fyrirtæki og ekki haft þörf fyrir að vera mikið í fjölmiðlum. Það hefur ekki þjónað rekstri fyrirtækisins neitt sérstaklega á síðustu árum að sá sem stýrir skútunni sé áberandi í þjóðfélagsumræðunni.“

Verkefnið óbreytt frá 1917

Fyrir hverju viltu berjast á vettvangi Viðskiptaráðs?

„Verkefni Viðskiptaráðs hafa ekki breyst frá stofnun árið 1917. Stefnan er klassísk og stenst tímans tönn. Frá upphafi hefur það unnið að sameiginlegum hagsmunamálum atvinnulífsins og að efla frjálsa verslun og framtak.“

Það sem ég hef mestar áhyggjur af um þessar mundir er samkeppnishæfni íslenskra fyrirtækja gagnvart erlendum keppinautum.“

Hvað er hægt að gera til að bæta úr því?

„Það er margt sem spilar inn í. Það sem erfiðast er við að eiga er að laun eru þau næsthæstu innan OECD-ríkjanna. Mörgum fyrirtækjum gengur illa að standa undir stighækkandi launakostnaði, einkum litlum og meðalstórum fyrirtækjum. Há laun bitna sérstaklega illa á veitingageiranum og ferðaþjónustu enda þarf margar hendur til að vinna þau störf. Það mun reyna verulega á þau fyrirtæki í ljósi samdráttar, sem er óumflýjanlegur vegna kórónaveirunnar.“

Það hafa miklar launahækkningar verið á undanförunum árum. Nefna má sem dæmi launahlutföll hjá stóru veitingafyrirtæki. Laun sem hlutfall af tekjum var 39 prósent árið 2015 en fór yfir 50 prósent í janúar síðastliðnum. Engu að síður hafði fyrirtækið hagrætt í rekstri og sameinast öðrum til að njóta stærðarhagkvæmni. Þetta rekstrarumhverfi er ekki sjálfbært.“

Voru lífskjarasamningarnir feilsþor?

„Ég tek ekki svo djúpt í árinu. Lífskjarasamningarnir voru mikilvægir til að skapa ró á almennum vinnumarkaði, en eru engu að síður erfiðir viðureignar fyrir fyrirtæki sem eru með marga ófaglærða á launaskrá. Það hefur sýnt sig að það geta ekki öll fyrirtæki staðið undir hækkunum.“

Það má taka tvö dæmi til að lýsa áhrifum lífskjarasamninganna á rekstur fyrirtækja. Annars vegar stórt fyrirtæki sem er með fjölda

Ari Fenger stýrir 1912 sem er móðurfélag heilðsölunnar Nathan & Olsen, Emmessiss og Ekrunnar. FRÉTTABLAÐIÐ/ANTON BRINK

Of fáir stíga fram og tala fyrir hönd atvinnulífsins

Ari Fenger var 27 ára árið 2008 þegar hann tók við rekstri fjölskyldufyrirtækisins 1912 eftir andlát föður síns. Veltan hefur næstum þrefaldast frá því að hann, sem er svokölluð fjórða kynslóð ættarinnar við stjórnvölin, tók við. Ari hefur forðast kastljós fjölmiðla en tók nýverið við sem formaður Viðskiptaráðs.

Ég tel að það hafi verið lykilatriði í að 1912 státar af langri samfelldri rekstrarsögu í eigu sömu fjölskyldunnar, að í gegnum tíðina hefur okkur auðnast að halda eignarhaldinu frekar fámennu.

leidd að þær hækkningar þurfa að leita út í verðlagið. Það er ógerningur að hagræða nóg í rekstrinum til að mæta hækkunum.“

Er eitthvað hægt að gera við háum launum úr því sem komið er?

„Við höfum hvatt stjórnvöld til að koma til móts við atvinnulífið með því að lækka tryggingagjaldið. Það myndi hjálpa mikið.“

Áhyggjur af kórónaveirunni

Hvernig horfir kórónaveiran við þér með tilliti til efnahagsáhrifa á Íslandi?

„Ég hef miklar áhyggjur af stöðu mála. Eins og ég nefndi áðan hef ég mestar áhyggjur af ferðaþjónustunni og veitingageiranum. Ég tel að allt árið 2020 verði erfitt fyrir ferðaþjónustuna. Þess vegna fagna ég því að stjórnvöld stíga fram í liðinni viku og boðuðu aðgerðir. Ég veit þó að unnið er að frekari aðgerðum og að stjórnvöld hafa verið í góðu sam tali við atvinnulífið.“

Ég vil hvetja stjórnvöld til að ganga fremur lengra en skemmra í þessum efnunum. Ef það kemur í ljós að gengið hefur verið of langt er hægt að draga þær aðgerðir til baka. Hafa verður í huga að atvinnulífið stendur undir allri opinberri þjónustu og aðstodar fólk í daglegu lífi. Það er því til mikils að vinna að leita allra leiða til að halda fyrirtækjum í rekstri. Þess vegna fagna ég ummælum Bjarna Benediktssonar fjármálaráðherra sem voru á þá leið að hann telji að mestu mistökinn sem hægt sé að gera á þinginu um þessar mundir væri að ganga allt of skammt.“

Það er sömuleiðis fagnaðarefni að ríkisstjórnin hyggist ráðast í innviðafjárfestingar. Skuldastaða ríkissjóðs og þau kjör á lánum sem ríkissjóði bjóðast leyfa tímabundið svigrúm til þess að gefa hressilega í. Það er sömuleiðis af hinu góða að leggja umtalsvert fé í að markaðssetja Ísland til að lada að ferðamenn

Það sem ég hef mestar áhyggjur af um þessar mundir er samkeppnishæfni íslenskra fyrirtækja gagnvart erlendum keppinautum.

þegar aðstæður skapast til þess á nýjan leik.

Viðskiptaráð sendi þarsíðasta mánudag stjórnvöldum tillögur að því hvernig bregðast ætti við kórónaveirunni. Við lögðum meðal annars til að stjórnvöld veiti aukinn slaka í greiðslum reikninga og að hægt verði að dreifa greiðslum á

Fjölskyldan er stærsti hluthafi Stoða

„Fjölskyldan á fjárfestinga-félagið Helgafell sem fjárfestir í óskyldum rekstri. Það er hluti af því að dreifa áhættunni. Jón Sigurðsson, mágur minn, stýrir fjárfestingunum,“ segir Ari. „Við höfum að fjárfesta árið 2012. Fyrsta stóra fjárfestingin okkar var í N1. Upphaflega fjárfestingin við beint í félögum fyrir tilstilli Helgafells en eftir að við keyptum í Stoðum hefur Helgafell dregið sig að mestu út úr öðrum fjárfestingum,“ segir Ari. Helgafell á um 23 prósent hlut í Stoðum sem er stærsti hluthafi Símans og TM og stærsti innlendi einkafjárfestirinn í Arion banka. Helgafell er líka á meðal eigenda Löðurs og Dællunnar. „Okkur þykir Stoðir spennandi

fjárfestingakostur og fjárfestingin endurspeglar þá miklu trú sem við höfum á íslensku atvinnulífi enda viljum við vera virkir þátttakendur í því. Fjölskyldan er varfærin að eðlisfari og við teljum að sigandi lukka sé best í viðskiptum. Þess vegna erum við annaðhvort óskuldsett eða með afar litla skuldsetningu í okkar fjárfestingum. Við fjárfestingum í fáum fyrirtækjum og viljum þess í stað hafa meira um þau að segja. Af þeim sökum höfum við reynt að hafa eins mikla aðkomu að fjárfestingunum og okkur er frekast unnt,“ segir hann. Jón er til dæmis stjórnarformaður Stoða og Símans. Hann sat í stjórn N1 þegar Helgafell var hluthafi.

virðisaukaskatti og öðrum gjöldum. Það hefur blessunarlega verið gert.

Aðrar aðgerðir sem gætu mildað höggið væru til dæmis að lækka tryggingagjald sem leggst hvað þyngst á mannaflafrek og lítil fyrirtæki, skapa skattalega hvata til nýfjárfestinga og skattalega hvata til að ráða nýja starfsmenn.

Til að bæta aðgengi fyrirtækja að lánsfé til að mæta minni tekjum, þarf að afnema sveiflujöfnunarauka sem leggjast ofan á miklar eiginfjárkröfur bankanna. Þeir eru enda til staðar til að tryggja að bankakerfið geti mætt áföllum á borð við þetta. Það væri því eðlilegt að bregðast við með þeim hætti. Ef ekki nú, hvenær þá? Hraðari lækkun bankaskatts myndi létta undir og stuðla að bættu aðgengi fjármagns.

Eftirlitsstofnanir verða að gæta höfs og setja ekki fyrirtækjum stólinn fyrir dyrnar til að bregðast hratt við fordæmalausum aðstæðum. Það var því ánægjulegt að sjá Samkeppniseftirlitið leyfa tímabundið samstarf á milli samkeppnisaðila í ferðaþjónustu og á lyfjagæta. En ég tel að það þurfi að ganga enn lengra og velti því fyrir mér hvort það væri ekki rétt að Samkeppniseftirlitið myndi veita undanþágu eða flýtimeðferð vegna sameininga í ferðaþjónustu á komandi mánuðum.

Regluverk meira íþyngjandi hér
Eru álgöngur og reglur hins opinbera of íþyngjandi fyrir atvinnulífð?

„Regluverk á Íslandi er samkvæmt alþjóðlegum könnunum meira íþyngjandi hér á landi en í

þeim löndum sem við berum okkur saman við. Það er með ólíkindum og hefur aldrei verið rökstutt með fullnægjandi hætti hvers vegna það er gert. Það er óskynsamlegt að gera þeim enn erfiðara fyrir að öþorfu.

Eins og ég hef komið inn á er tryggingagjaldið Þrándur í Götu margra fyrirtækja. Eins má nefna að fasteignagjöld hafa hækkað verulega samhliða hækkunum á fasteignamarkaði. Sú skattheimta er óháð tekjum fyrirtækja. Það er ósanngjörn nálgun. Í ofanálæg horfa nú mörg fyrirtæki fram á samdrátt vegna kórónaveirunnar en verða að standa í skilum á mun hærra fasteignagjöldum en fyrir örfáum árum.“

Hvað getur þú sagt mér um þín umsvifi viðskiptalífínu?

„Ég stýri 1912 sem rekur þrjú dótturfélög; heilidsöluna Nathan & Olsen og Ekruna sem er heildarbirgir fyrir stóreldhús, hótél, veitingastaði og mötuneyti. Á síðasta ári skutum við þriðju stöðinni undir samstæðuna með kaupum á Emmessis. Það voru fyrstu kaup 1912, en fram að því höfðu Nathan & Olsen og Ekran staðið að kaupum á fyrirtækjum. Okkur þykir Emmessis spennandi fyrirtæki og öflugt vörumerki. Eins sáum við tækifæri í því að Emmessis dreifir frystivörum beint í búdir smásala og því ákveðin tækifæri og samlegð sem skapast innan samstæðunnar.

1912 er sameiningartákn okkar og þar náum við niður föstum kostnaði. Margir átta sig ekki á að 1912 er rekstrarfélag, en ekki eingöngu eignarhaldsfélag. Flestir

Eftirlitsstofnanir verða að gæta höfs og setja ekki fyrirtækjum stólinn fyrir dyrnar til að bregðast hratt við fordæmalausum aðstæðum.

starfsmenn samstæðunnar vinna fyrir 1912. Fyrirtækið sinnir fjármálastjórn, upplýsingatæknimálum, mannauðsmálum, dreifingum og starfrækir vöruhús fyrir dótturfélögin. Það skapaði tækifæri á að hagræða í rekstri við kaupin á Emmessis og við gátum nýtt betur fastan kostnað samstæðunnar. Það var hugmyndin með kaupunum. Starfsmenn samstæðunnar eru um 150.

Reksturinn nær aftur til ársins 1912, eins og nafnið ber með sér en það ár hófst rekstur Nathan & Olsen. Þess má til gámans geta að árið 1917 tók fyrirtækið þátt í að stofna Viðskiptaráð. Við höfum því verið félagsmenn frá upphafi eða í 103 ár.

Ég er fjórða kynslóð sem stýrir fyrirtækinu. Fjölskyldan er afar stolt af sögu félagsins. Ég held að það séu ekki mörg fyrirtæki hér á landi með jafnlanga samfellda rekstrar-sögu.“

Hver var velta 1912 í fyrria?

„Veltan var rúmír níu milljarðar

króna en Emmessis kom ekki inn í samstæðuna fyrr en um sumarið. Hefði sá rekstur verið með allt árið hefði veltan verið um tíu milljarðar króna.“

Keyptu fjölskylduna út

Þrátt fyrir þú sért fjórða kynslóð í fjölskyldufyrirtæki er eigendahópurinn ekki dreifður. Þú, Björg systir þín og Kristín móðir ykkar eigið fyrirtækið saman?

„Ég tel að það hafi verið lykilatriði í að 1912 státar af langri samfelldri rekstrarsögu í eigu sömu fjölskyldunnar, að í gegnum tíðina hefur okkur auðnast að halda eignarhaldinu frekar fámennu. Við höfum keypt aðra fjölskyldumeðlimi út. Það skiptir nefnilega höfuðmáli að hluthafar hafi sameiginlega sýn á hvert förinni er heitið.

Jafnvel þótt við séum hreykin af því að reka fjölskyldufyrirtæki þá hefur það verið óskrifuð regla að ráða hvorki fjölskyldu né vini og er ég til að mynda sá eini úr fjölskyldunni sem starfar hjá fyrirtækinu í dag. Það hefur reynst okkur vel. Við leggjum ríka áherslu á að reka fyrirtækið með eins arðbærum hætti og kostur er, rétt eins og það væru aðrir hluthafar í eigendahópnum.“

Hefurðu alla tíð unnið hjá fyrirtækinu?

„Það má segja það, ég hóf störf hjá Nathan & Olsen árið 2001 og hef því starfað hjá fyrirtækinu í 19 ár.“

Varð forstjóri 27 ára

Hvar varst þú gamall þegar þú tókst við sem forstjóri?

„Ég tók við sem forstjóri 27 ára gamall árið 2008 og hef rekið 1912 allar götur síðan. Ég starfaði áður við hlið Vilhjálmis föður míns en hann lést úr krabbameini árið 2008, 56 ára gamall.“

Hvað glímdi hann lengi við veikindin?

„Hann var veikur í eitt og hálf t ár.“

Lá alltaf fyrir að þú myndir taka við rekstrinum?

„Já, það þróaðist á þann veg. Ég hafði tekið við sem framkvæmdastjóri Nathan & Olsen árið 2006. En þegar faðir minn veiktist steig ég inn og tók einnig við sem forstjóri 1912. Ég hef alla tíð haft mikinn áhuga á rekstrinum og það kom ekki annað til greina í mínum huga en að ég væri sá sem taka ætti við keflinu. Fjölskyldan leit stöðuna sömu augum. Ég tel að það skipti sköpum að sá sem taki við rekstri hafi ástriðu og áhuga á verkefninu. Það er erfitt að vera í þeim sporum að sitja uppi með rekstur sem viðkomandi kærir sig ekki um.“

Hefur þú ekki breytt fyrirtækinu heilmikið frá því þú tókst við?

„Já og nei. Ég tel að ég hafi haldið áfram á þeirri vegferð sem við vorum á. Á árunum 1994 til 2008 hagræddu heilidsölur mikið með yfirtökum og sameiningum vegna þess að þær voru of margar. Það gerði það að verkum að reksturinn var ekki hagkvæmur. Á þessum árum keyptum við fjölda fyrirtækja og byggðum upp sterkan hóp af vörumerkjum ásamt því að kaupa Ekruna árið 1999.

Við reistum nýjar höfuðstöðvar í Klettagörðum og fluttum í þær á byrjun árs 2008. Það má segja að með því höfum við bundið endahnútinn á þeirri vegferð. Áður var starfsemin í fimm byggingum, en við flutninginn var hún öll á sama stað, sem skapaði mikið hagræði í rekstri. Við fórum frá því að þurfa að stækka til að skapa öfluga og arðbæra heilidsölu, í að vera einungis opin fyrir tækifærum ef þau falla vel að rekstrinum.

Á undanförunum þremur árum hafa laun og kostnaður aukist mikið. Það hefur leitt til þess að við höfum orðið að auka framleiðni innandyra og keypt aukna veltu til að geta nýtt fastan kostnað með betri hætti.“

Veltan þrefaldast frá 2008

Hvað hefur velta 1912 aukist mikið frá því þú tókst við?

„Veltan hefur næstum þrefaldast frá því ég tók við árið 2008. Þá var hún um 3,7 milljarðar króna.“

Hvernig gekk reksturinn í fyrria?

„Reksturinn í fyrria var í takt við væntingar. Árið 2017 var erfitt fyrir heilidsölur, 2018 var aðeins betra og árið 2019 var betra en árið áður. Á sama tíma fjárfestum við töluvert í uppbyggingu félagsins. Við erum sátt með árið.

Árið 2017 hækkuðu laun og annar kostnaður mikið. Á sama tíma var krónan sterk og samkeppnin jókst með opnun Costco. Við seldum því minna af vörum á sama tíma og kostnaður jókst. Það voru krefjandi tímar. Við töldum okkur vita að áhrifin yrðu til skamms tíma og markaðurinn myndi leita jafnvægis.“

Var Costco ekki sú mikla ógn sem talid var?

„Já og nei. Costco hafði klárlega áhrif en svo komst jafnvægi á markaðinn. Við fengum til dæmis betri verð frá birgjum til að geta keppt við Costco og boðið okkar viðskiptavinum samkeppnishæf verð. Nú höfum við snúið þessari ógn upp í tækifæri og seljum Costco okkar vinsæla morgunkorn frá General Mills, til dæmis Cheerios og Cocoa Puffs.

Það er ekki hægt að lita fram hjá því að heilidsölur eiga í alþjóðlegri samkeppni. Jafnvel þótt við seljum til smásala á Íslandi erum við að keppa við erlend vöruhús. Ef smásala bjóðast ódyrari vörur erlendis mun hann skoða þann möguleika. Þess vegna er samkeppnin ekki bara á milli heilidsala hér á landi, heldur er allur heimurinn undir. Sú samkeppni hefur farið vaxandi á undanförunum árum. Þess vegna skiptir máli að ræða samkeppnishæfni Íslands. Í þessu samhengi þarf að bera saman umgjörðina sem fyrirtæki hér á landi starfa eftir við til dæmis Bretland. Það þarf líka að bera saman launakostnað, hvernig staðið er að lífeyrissjóðs-greiðslum, horfa til vaxta og hvaða reglur stjórnvöld setja fyrirtækjum. Við komum ekki nógu vel út í þeim samanburði. Ég hef áhyggjur af því hvað það mun hafa í för með sér fyrir atvinnulífð og þar með samfélagið.“

Tækifærunum fjölga í hverri viku

Íslenska fyrirtækið AwareGO er í miklum vexti. Stórfyrirtæki koma í viðskipti í hverri viku eftir að markaðsnálguninni var breytt. Eyrir Invest er stærsti hluthafinn og Kvika banki tók þátt í síðustu fjármögnun. Stefna á stóra fjármögnun þegar markaðshorfur batna.

Við sjáum nú samstarfslausnir sem lykilinn að því að vaxa hratt á næstunni, segir Ragnar Sigurðsson, forstjóri og stofnandi AwareGO, í samtali við Markaðinn. AwareGO, sem framleiðir efni og þróar kennsluhugbúnað fyrir netöryggi, lauk nýverið 200 milljóna króna fjármögnun en á síðasta eina og hálfu árinu hefur fyrirtækið tryggt sér samtals 360 milljónir króna. Eyrir Ventures, sem fjárfesti upphaflega í félaginu um mitt ár 2018 og er stærsti hluthafinn, tók þátt í síðustu fjármögnunarmunferð ásamt Kvika banka.

„Við klárum líklega aðra eins fjármögnun á næstu mánuðum og síðan er stefnan sett á svokallaða „series A“ fjármögnun sem verður mun stærri,“ segir Ragnar. Hins vegar muni hluthafar bíða eftir að ástandið á mörkuðum batni, en það gefi um leið nýjum áherslum félagsins tækifæri til að sanna sig.

AwareGO, sem var stofnað árið 2007, hefur verið í mjög miklum vexti síðastliðin tvö ár. Ein ástæðan er sú að innleiðing persónuverndarlaganna GDPR skyldaði fyrirtæki til að huga betur að öryggismálum. Þá hefur AwareGO, sem áður lagði áherslu á beina sölu gegnum netið, opnað var fyrir samstarfslausnir. Stórum þjónustufyrirtækjum í upplýsingatækni býðst nú að tengjast hugbúnaðinum og nýta efni til endursölu til sinna viðskiptavina. Eloomi, leiðandi kennsluhugbúnaðarfyrirtæki á Norðurlöndum, er til dæmis einn af nýjum samstarfsaðilum og selur aðgang að myndböndum og efni AwareGO í gegnum eigin hugbúnað.

„Það eru aðeins tveir mánuðir síðan við hleyptum samstarfslausnum af stokkunum og í hverri viku síðan þá höfum við fengið 2-5 stórfyrirtæki í viðskipti sem eru hver með 100-300 viðskiptavinum. Hver sala verður verðmætari og því getum við eytt meiri peningum í að afla viðskiptavina og vandað valið,“ segir Ragnar.

Hefur krafist mikillar þolinmæði í gegnum árin að finna réttu

Ragnar hefur verið fyrirlesari á ráðstefnum um öryggismál viðs vegar um heiminn. LJÓSMYND/GARÐAR ÓLAFSSON

Sumir af þessum tölvupóstum eru skrifaðir á það góðri íslensku að ég trúir ekki öðru en að einhverjir landar okkar séu viðriðinir.

nálgunina í rekstrinum?

„Jú algjörlega, og fyrstu níu árin vorum við bara tvö í þessu, ég og Helga konan mín. Við erum búin að vaxa gífurlega hratt á síðustu tveimur árum og það sér ekki fyrir endann á því, en lyklatríði í því er að fá hæfileikaríkt fólk með í vegferðina. Þar höfum við verið mjög heppin,“ segir Ragnar.

Hakkarar þróa aðferðir sínar
Tap íslenskra fyrirtækja vegna

netsvika hefur valdið gríðarlega miklu tjóni á undanförunum árum. Þekktustu tilfellin eru hjá Rúmfatalagernum og HS Orku, á síðasta ári, þar sem tjónið hljóp á hundruðum milljóna króna. Helsti áhættuþátturinn í netöryggismálum fyrirtækja nú til dags er starfsfólkið sjálft að sögn Ragnars.

„Vírusvarnafortrit eru orðin mjög þróuð en þau virka ekki ef starfsfólkið sjálft opnar fyrir óværunni. Þess vegna einbeita netglæpa-

» Mestur hluti tekna AwareGO kemur erlendis frá. Nýlega var hafið samstarf við Trend Micro sem er eitt stærsta tölvuöryggisfyrirtæki heims.

menn sér í auknum mæli að því að blekkja fólk til að opna sýkt viðhengi og þar fram eftir götunum. Þannig geta þeir komist inn í tölvu-póstsamskipti bókhaldsdeilda og náð að blekkja starfsfólk til að millifæra háar fjárhæðir á rangan viðtakanda, þegar þau halda að verið sé að greiða þekktum samstarfsaðilum,“ segir Ragnar.

Upphæðirnar eru orðnar svo háar að glæpamenn eru tilbúnir að leggja mikla vinnu í netsvikin svo að þau beri árangur.

„Þetta er orðinn stór iðnaður og hakkarar þróa aðferðir sínar, rétt eins og öryggissérfræðingar á hinum endanum. Ef þeir ætla að stela háum fjárhæðum leggja þeir mikla vinnu í að finna út hverjir eru í fyrirtækinu. Þeir brjótast jafnvel inn á pósterkin fyrst til að greina orðaval fólks í tölvu-póstsamskiptum. Þú þarft að vera með varnirnar á hreinu og að vera meðvitaður um að það gæti einhver hafa verið að fylgjast með tölvupóstum síðustu mánuði,“ segir Ragnar.

Íslendingar líklega viðriðinir

Þá verndar íslenska tungumálið ekki fyrirtæki eins og það gerði. Ragnar segir að þýðingavélar séu að verða sífellt fullkomnari og netglæpamenn nýti sér það. Mögulega fái þeir aðstoð Íslendinga.

„Sumir af þessum tölvupóstum eru skrifaðir á það góðri íslensku að ég trúir ekki öðru en að einhverjir landar okkar séu viðriðinir, þó að þeir séu kannski ekki höfuð-paurarnir. Þetta er ekki texti sem þú nærð að skrifa með Google Translate,“ segir Ragnar.
thorsteinn@frettabladid.is

Gott úrval notaðra bíla

Frábær tilboð - betri kjör

Rað.nr. 750228

KIA PICANTO

Nýskráður: 2016 / Bensín
Sjálfskiptur / Ekinn: 73.000 km.
Verð: 990.000 kr.

Tilboð: 790.000 kr.

Rað.nr. 750261

OPEL ASTRA ENJOY

Nýskráður: 2016 / Dísel
Beinskiptur / Ekinn: 81.000 km.
Verð: 2.090.000 kr.

Tilboð: 1.790.000 kr.

Rað.nr. 750252

SUZUKI SX4 4X4

Nýskráður: 2019 / Bensín
Sjálfskiptur / Ekinn: 60.000 km.
Verð: 2.090.000

Tilboð: 1.690.000 kr.

Rað.nr. 750166

OPEL GRANDLAND X ENJOY

Nýskráður: 2019 / Bensín
Sjálfskiptur / Ekinn: 60.000 km.
Verð: 3.590.000 kr.

Tilboð: 2.990.000 kr.

Rað.nr. 446033

OPEL CROSSLAND X ENJOY

Nýskráður: 2018 / Bensín
Beinskiptur / Ekinn: 56.000 km.
Verð: 2.590.000 kr.

Tilboð: 2.190.000 kr.

Bílaþó
Benni

Smelltu á
notadir.benni.is

Reykjavík
Krókháls 9
Sími: 590 2035

Reykjanesbær
Njarðarbraut 9
Sími: 420 3330

Opunartímar:
Virka daga 9-18
Laugardaga 12-16

Persónuvernd leggur á sektir í fyrsta sinn

Erla S. Árnadóttir,
lögmaður og eigandi á LEX

Lena Markúsdóttir,
lögfræðingur á LEX

María Kristjánsdóttir,
lögmaður á LEX.

Í sumar verða liðin tvö ár frá því að lög nr. 90/2018 um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga tóku gildi hér á landi en þau innleiddu hina almennu persónuverndarreglugerð Evrópusambandsins (GDPR). Löggjöf þessi krafðist þess að fyrirtæki, opinberir aðilar og félagasamtök innleiddu í starfsemi sína nýtt verklag sem felst í margvíslegu utanumhaldi og eftirliti við skráningu persónuupplýsinga.

Eitt þeirra nýmæla er löggjöfin fól í sér var heimild persónuverndarstofnana aðildarríkja Evrópusambandsins og EFTA ríkjanna til álagningar stjórnvaldssekta vegna brota þeirra sem vinna með persónuupplýsingar á reglum laganna. Slík sektaheimild Persónuverndar hafði fram að því ekki verið fyrir hendi að íslenskum lögum. Sektarákvæðanir persónuverndarstofnana á grundvelli GDPR í Evrópusambandinu litu fyrst dagsins ljós á árinu 2018 en fram til þessa mun sekt sem breska persónuverndarstofnunin lagði á British Airways í júlí 2019 að fjárhæð 183 milljónir punda vera hæsta sekt sem úrskurðuð hefur verið í aðildarríkjunum. Í því tilvikum var um að ræða skort á öryggisráðstöfunum er leiddi til þess að tölvuþrjótur komust yfir aðgang að persónuupplýsingum um 500 þúsund viðskiptavini flugfélagsins.

Þann 10. mars sl. litu fyrstu sektarákvæðanir Persónuverndarstofnans dagsins ljós. Stofnunin sektaði tvo aðila er stunduðu starfsemi er ekki var rekin í ábataskyni. Annar

Eitt þeirra nýmæla er löggjöfin fól í sér var heimild persónuverndarstofnana til álagningar stjórnvaldssekta vegna brota þeirra sem vinna með persónuupplýsingar á reglum laganna.

úrskurðurinn varðaði Fjölbrotaskólann í Breiðholti þar sem átt hafði sér stað það atvik að kennari við skólann sendi af misgáningi tölvuskeyti á hóp nemenda og forráðamanna þar sem fylgdi rangt viðhengi með þeim afleiðingum að viðtakendur fengu aðgang að upplýsingum um viðtöl við nemendur frá fyrri önn þar sem m.a. var að finna upplýsingar um veikindi. Alögð sekt nam 1,3 milljónum króna.

Hinn úrskurðurinn varðaði S.Á.Á en í því tilvikum var lögð á sekt að fjárhæð þrjár milljónir króna.

Við starfslok starfsmanns hjá samtökunum hafði það gerst að margvísleg gögn um skjólstaðinga samtakanna höfðu ratað í vörslur starfsmannsins. Gögnin höfðu að geyma viðkvæmar persónuupplýsingar sem njóta sérstakrar verndar samkvæmt lögum, til að mynda sjúkrahús 252 einstaklinga þar sem fram komu m.a. upplýsingar um fikniefnanotkun og refsiverða háttsemi.

Aferlendum sektarákvæðunum er vörðuð heilsufarsupplýsingar má nefna að þýsk persónuverndarstofnun gerði í desember 2019 þar lendum sjúkrahúsi að greiða sekt að fjárhæð 105 þúsundum evra, eða 14,1 milljónir króna vegna margvíslegra brota á persónuverndarlögum við innskráningu sjúklinga sem leiddi til þess að reikningar voru sendir til rangra einstaklinga sem fengu þá aðgang að persónuupplýsingum annarra sjúklinga. Jafnframt gerði hollenska persónuverndarstofnunin sjúkrahúsi að greiða sekt að fjárhæð 460 þúsund evra í júní 2019, en stofnunin hóf rannsókn eftir að uppvíst varð um að upplýsingum um þekktan einstakling hafði verið flett upp af 197 starfsmönnum sjúkrahússins. Persónuverndarstofnunin taldi að

Í persónuverndarlögum og reglugerð ESB er kveðið á um að ábyrgðaraðilar og vinnsluadilar skuli gera viðeigandi tæknilegar og skipulagslegar ráðstafanir til að tryggja viðunandi öryggi persónuupplýsinga.

um væri að ræða brot á ákvæðum persónuverndarreglugerðarinnar um öryggi við vinnslu persónuupplýsinga er fölust í ófullnægjandi aðferðum við auðkenningu þar sem tveggja þátta auðkenning var ekki viðhöfð og skortur var á eftirliti með atburðaskráningu.

Af framangreindu má sjá að brestir á öryggi varðandi vinnslu heilsufarsupplýsinga eins og annarra persónuupplýsinga geta komið fram í ýmsum myndum. Öll málin að framan, eins og raunar meirihluti sektarmála hjá persónuverndarstofnunum Evrópusambandsins, eiga það sammerkt að

athugasemdir stofnananna lúta að skorti á öryggi við vinnslu persónuupplýsinga. Í persónuverndarlögum og reglugerð ESB er kveðið á um að ábyrgðaraðilar og vinnsluadilar skuli gera viðeigandi tæknilegar og skipulagslegar ráðstafanir til að tryggja viðunandi öryggi persónuupplýsinga. Slíkar ráðstafanir eru margþættar og ráðast af eðli starfseminnar, allt frá því að tryggja raunlægt öryggi í húsakynnum þar sem unnið er með persónuupplýsingar og að varðveita pappírsgögn með tryggilegum hætti, til þess að nýta árangursríkar tæknilegar lausnir við meðferð og sendingar gagna í upplýsingakerfum svo sem dulkóðun, réttar lausnir við auðkenningu o.fl.

Þáttur í því að innleiða hina nýju löggjöf hjá fyrirtækjum, stofnunum og félagasamtökum felst einnig í fræðslu til starfsmanna, m.a. með setningu verklagsreglna af ýmsu tagi auk eftirlits með því að öryggis sé gætt, svo sem með atburðaskráningu og viðhaldi þekkingar starfsmanna. Nú þegar innleiðing hinnar nýju löggjafar ætti að vera á lokametrunum er mikilvægt að íslenskir ábyrgðar- og vinnsluadilar hugi að þessum þáttum í sinni starfsemi.

Hálftómt glas Ágústs Ólafs

Þórður Gunnarsson,
sérfræðingur á sviði hrávörumarkaða og sjálfstætt starfandi.

Samkomubann tók gildi í byrjun þessarar viku og búa landsmenn sig nú undir breytta og margt um erfiðari lífshætti - að minnsta kosti um skeið. Sama dag og samkomubannið tók gildi birti Ágúst Ólafur Ágústsson, þingmaður Samfylkingarinnar, pistil á Facebook-síðu sinni þar sem talin voru upp tíu atriði sem ætlað var að sýna fram á hvernig íslenska hagkerfið væri í raun ekki betur í stakk búið nú til að takast á við ytri áföll en fyrir tólf árum síðan,

Þó að yfirstandandi faraldur þurfi að taka alvarlega er bölmóður ekki böluefnið sem þjóðin þarf núna.

þegar alþjóðahagkerfið lenti síðast í hremmingum.

Það er ekki góð nýting á starfsorku eða tíma að reyna að finna eins neikvæða fleti á núverandi stöðu og hægt er. Þó að yfirstandandi faraldur þurfi að taka alvarlega, er bölmóður ekki böluefnið sem þjóðin þarf núna.

En án þess að eyða fleiri orðum í pistil Ágústs Ólafs, eru hér tíu atriði sem benda til þess að Ísland standi þvert á móti mun betur að vígi nú en fyrir tólf árum:

1. Erlend staða þjóðarbúsins hefur stórbatnað frá árinu 2008. Samkvæmt nýjustu tölum Seðlabankans námu erlendar eignir þjóðarbúsins 668 milljörðum króna umfram skuldir, en þessi sama tala var neikvæð um 2.637 milljarða um mitt árið 2008.
2. Skuldir íslenska ríkisins eru mjög lágar í alþjóðlegum samanburði, þó svo þær hafi hækkað úr 20 prósent árið 2008 í 32 prósent í dag (meðaltal ríkja OECD er 73 prósent). Vaxtakjör á Íslandi eru svo miklu betri í dag en fyrir 12 árum síðan, hvort sem litid er á innlenda eða erlenda gjaldmiðla.
3. Seðlabanki Íslands hefur legið undir gagnrýni fyrir að lækka

vexti of hægt. Óháð þeirri gagnrýni er afleiðingin þó sú að peningamálayfirvöld hér á landi hafa svigrúm til að lækka vaxtastig verulega og örva hagkerfið.

4. Tækifæri er til þess að minnka eiginfjárkröfur banka á Íslandi, sem eru einar þær hæstu á byggðu bóli, svo lánveitingar til fyrirtækja verði greidari.
5. Stofnstærð íslenska þorsksstofnsins hefur ekki verið metin stærri í að verða sex áratugi og útgefið aflamark þorsks líka það hæsta í áratugi. Þar að auki er afurðaverð með hærri móti sem kemur sér vel þegar minnkandi ferðamannastraumur ógnar afkomu utanríkisviðskipta.
6. Íslenska hagkerfið hefur vaxið um tæplega 25 prósent frá því sem var fyrir fjármálakreppuna 2008 og viðnámsþróttur því meiri.

7. Þrátt fyrir að hagkerfið hafi "aðeins" vaxið um fjórðung til ársloka 2018, hafa heildarlaunategjur íslenskra heimila næstum tvöfaldast á sama tíma og meðal-ráðstöfunartekjur aukist um tvo þriðju á sama tímabili.

8. Eignastaða íslenskra heimila tvöfaldaðist á árunum 2007 til 2018. Skuldir hækkuðu um 50 prósent og eiginfjárstaða heimila því mun betri.
9. Við lok árs 2007 var fjöldi fjölskyldna með neikvætt eigið fé í fasteign 7.573 talsins en sá fjöldi hafði dregist saman um meira en helming við árslok 2018, samkvæmt tölum frá Hagstofnunni.
10. Ólíklegt er að yfirstandandi hremmingar í efnahagslífinu leiði af sér margra ára deilur um innistæðutryggingar, sem er óneitanlega framför frá árinu 2008.

GDPR og aukin áhætta fyrir tækja

Hafliði K. Lárússon
lögmaður
og eigandi
hjá BBA Fjeldco

Sara Rut Sigurjónsdóttir
lögmaður
og verkefnastjóri
hjá BBA Fjeldco

Nýju persónuverndarlögin og GDPR tóku gildi á Íslandi um mitt sumar 2018 með lögum nr. 90/2018. Í þeim er að finna ýmsar nýjar og hertar reglur og hafa skyldur og ábyrgð fyrirtækja á þessu sviði aukist til muna. Bæði í ljósi orðsporsáhattu og nýrra sektarheimilda persónuverndaryfirvalda, er rétt að huga í auknum mæli að regluþyngni á þessu sviði.

Starfsemi í samræmi við ný persónuverndarlög

Mörg fyrirtæki gerðu sérstaka úttekt á persónuverndarmálum og breyttu fyrri framkvæmd í því skyni að laga starfsemi sína að nýjum skyldum. Í þessari vinnu fólst m.a. að hafa alla helstu þætti til staðar, einkum:

- Gerð persónuverndarstefna (aðskildar stefnur fyrir starfsmenn og viðskiptavinum)
- Yfirferð á ráðningarsamningum, t.d. varðandi heimild til að deila upplýsingum um starfsmenn ef kemur til áreiðanleikakönnunar
- Yfirferð á viðskiptaskilmálum, svo að fyrirtæki geti unnið persónuupplýsingar viðskiptavina með lögmætum hætti
- Mat á því hvort að lögmætur grundvöllur fyrir vinnslu er fyrir hendi í öllum tilvikum (t.d. samþykki eða samningur)
- Mat á áhættusamri vinnslu, t.d. varðandi vinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga

Fyrstu málin, þar sem Persónuvernd á Íslandi hefur beitt sektarheimildum, benda til þess að Persónuvernd muni beita sektarvaldi sínu með svipuðum hætti og persónuverndaryfirvöld í öðrum ríkjum EES.

- Mat á ábyrgð og áhættu, sem tengist rafrænni vöktun með starfsmönnum eða viðskiptavinum

Reynslan sýnir að sum fyrirtæki luku við innleiðingu á ofangreindum þáttum um það leyti sem nýju lögin tóku gildi, en í mörgum tilvikum hefur dregist að ná nauðsynlegri regluþyngni.

Sérstakir áhættuþættir

Brot á persónuverndarlögum geta átt sér stað með ýmsum hætti, en þau má flokka með eftirfarandi hætti:

„Innbyggð“ brot, einkum ef regluleg framkvæmd við vinnslu persónuupplýsinga á sér ekki lagastoð, t.d. ef skýrt samþykki

einstaklings vantar þar sem slíkt samþykki er nauðsynlegt eða ef persónuupplýsingar eru sendar til landa utan EES án heimildar

- Tæknileg mistök, t.d. ef aðgangur að læstum gögnum opnast
- Mannleg mistök, t.d. ef tölvupóstur með persónuupplýsingum er sendur á rangt netfang. Innbrot í gagnagrunna og tölvukerfi
- Almennur skortur á tæknilegum og skipulagslegum ráðstöfunum til að tryggja öryggi persónuupplýsinga

Þrátt fyrir vítt svið, eru helstu áhættuþættir eftirfarandi, sem ættu að vera settir í forgang í ljósi nauðsynlegrar áhættustýringar:

Öll vinnsla á viðkvæmum persónuupplýsingum, m.a. upplýsingar um stéttarfélagasátt, heilsufarsupplýsingar, sakavottorð, sem og stafræn lífkenni (t.d. augn-, fingrafara- og andlits-skann)

- Þar sem um mikið magn persónuupplýsinga er að ræða
- Miðlun persónuupplýsinga til landa utan EES

- Uppsöfnun persónuupplýsinga yfir langt árábil. Almenn útvistun á vinnslu persónuupplýsinga, t.d. til hýsingaraðila

- Vinnsla persónuupplýsinga fyrir þriðja aðila
- Notkun samfélagsmiðla og söfnun persónuupplýsinga í gegnum slíka miðla
- Bein markaðssetning með tölvupósti eða textaskilaboðum

Dæmi um afleiðingar brota

Nýjum persónuverndarlögum er ætlað að tryggja persónuvernd í heimi þar sem vinnsla persónuupplýsinga hefur stóruáhrif undanfarið ár í ljósi hraðra tæknibreytinga og margbreytilegrar notkunar og viðskipta með persónuupplýsingar. Helsta „tækið“ í höndum persónuverndaryfirvalda í þessu skyni eru nýjar og miklar sektarheimildir, þar sem sektir geta numið frá 100 þúsund krónum til 2,4 milljarða króna eða allt að 4% af árlegri heildarveltu fyrirtækis

Þann 10. mars sl. birti Persónuvernd fyrstu úrskurði sína, þar sem sektarheimildum var beitt hér á landi. Í báðum tilvikum var um alvarlegan öryggisbrest að ræða við meðferð viðkvæmra persónuupplýsinga, hjá frjálsum félagsamtökum annars vegar og framhalds-

skóla hins vegar. Við ákvörðun sekta komu nokkur atriði til lækkunar þeirra, m.a. að brotið stafaði af mannlegum mistökum (fremur en af vísitandi ólögumáttinnu) í öðru málinu og að í báðum málunum væri um að ræða aðila, sem ekki eru reknir í hagnaðarskyni. Engu að síður nam sektin þremur milljónum króna í fyrra málinu og 1,3 milljónum króna í því síðara.

Ýmis mál um ákvörðun sekta má einnig finna í nýlegri evrópskri framkvæmd og sýna þau vel hversu fjölbreytt og afdrifarik brot á persónuvernd geta verið:

Danmörk: Húsgagnakeðja sektað um 200.850 evrur fyrir að vista persónuupplýsingar um viðskiptavinum sína lengur en þörf krafði og fyrir að hafa ekki ferla og verklagsreglur til staðar um eyðingu persónuupplýsinga.

Svíþjóð: Netfyrirtæki sektað um 35.000 evrur fyrir að hafa vistað og birt úreltar persónuupplýsingar.

Bretland: Öryggisbrot hjá flugfélagi, sem mátti rekja til skorts á tæknilegum og skipulagslegum ráðstöfunum. Sektin kann að nema allt að 204.600.000 evrum.

Þýskaland: Fjarþráttarfyrirtæki sektað um 9.550.000 evrur fyrir að hafa gert óviðkomandi aðilum mögulegt að fá upplýsingar um viðskiptamenn með því einu að gefa upp nafn og fæðingardag viðskiptamanna.

Holland: Tryggingafélag sektað um 900.000 evrur fyrir að hafa vanrækt að hafa marglaga aðgangsstýringu að vefsíðu með persónuupplýsingum.

Frakkland: Orkufyrirtæki sektað um 500.000 evrur fyrir síma-markaðssetningu, sem fól í sér upphringingar og vinnslu persónuupplýsinga um væntanlega viðskiptavini án heimildar.

Fyrstu málin, þar sem Persónuvernd á Íslandi hefur beitt sektarheimildum, benda til þess að Persónuvernd muni beita sektarvaldi sínu með svipuðum hætti og persónuverndaryfirvöld í öðrum ríkjum EES. Þess vegna er brýnt að fyrirtæki fylgi persónuverndarlögum og dragi úr áhættu á þessu sviði eins og unnt er.

COVID og réttarreglur um afpöntun vöru og þjónustu

Arnar Þór Stefánsson
hæstaréttarlögmaður á LEX

Viðir Smári Petersen
hæstaréttarlögmaður á LEX

Nú þegar skæð veira gengur yfir heimsbyggðina reynir á ýmsar reglur laga og réttar sem sjaldan koma til skoðunar. Ber þar hæst reglur sem lúta að því hvað gerist þegar ekki er hægt, eða a.m.k. mjög órúgt, að efna þegar gerða samninga vegna

ráðstafana sem gripið hefur verið til af völdum veirunnar, svo sem að fresta eða aflýsa viðburðum ýmiss konar, afpanta vörur og þjónustu sem þegar var búið að bóka og fleira. Ljóst er að slík atvik geta valdið miklu tjóni enda þarf þá hugsanlega að farga því sem þegar hefur verið útbúið, segja upp starfsfólki eða verkþökum. Er þá nærtækt að sú spurning vakni hver beri tjónið sem af slíku verður. Í þessu greinarkorni verður sjónum beint að afmörkuðum þætti þessa, þ.e. hvaða reglur gilda í stuttu máli þegar vara eða þjónusta er afpöntuð. Sérreglur geta gilt á ákveðnum svikum, t.d. í neytendakaupum og þegar pakkaferðir eru afpantaðar, en ekki verður nánar farið út í þá sálma hér.

Meginregla kröfu- og samningaréttar er sú að samninga skal halda, þ.e. gerðir samningar skulu standa, þ.e. þýðir að menn geta almennt ekki afleiðingalaust ákveðið einhliða að hætta við að efna samning. Þegar menn hafa skuldbundið sig til að kaupa vöru eða þjónustu með samningi, munnlegum eða skriflegum, geta þeir ekki afpantað

vöruna eða þjónustuna, nema að greiða endurgjaldið eða a.m.k. skaðabætur vegna þess tjóns sem viðsemjandinn verður fyrir vegna þessa. Við mat á þessu geta þó ýmis sjónarmið haft þýðingu, t.d. hvort afpöntun hafi átt sér stað með nægilegum fyrirvara, hvort seljandinn getur forðað tjóni með því að selja öðrum viðkomandi vöru.

Tökum í dæmaskyni veislu sem bókuð hefur verið, t.d. árhátíð fyrirtækis. Búið er að leigja sal, panta veitingar og þjónustu starfsfólks og skemmtikrafta. Skömmu fyrir veisluna vill sá sem hana ætlaði að halda afpanta þjónustuna og allt sem henni tilheyrir og ber við COVID-19 faraldrinum og bönnum stjórnsvalda. Þrátt fyrir þessa afpöntun þarf sá sem pantaði almennt að greiða fyrir hið pantaða að því marki sem sá sem pantað var af verður fyrir tjóni. Ef veitingamaðurinn væri þegar búinn að útbúa veitingarnar væri líklegast um altjón að ræða sem kaupandi yrði að bæta nema að veitingamaðurinn gæti selt þær öðrum (sem verður að teljast ólíklegt). Hvað varðar hin leigðu salarkynni reynir á hvort leigu-

Afpöntun á þegar bókaðri vöru og þjónustu getur almennt ekki farið fram bótalaust.

salinn geti leigt öðrum í staðinn. Sé það ekki hægt á hann rétt til bóta frá þeim sem pantaði sem nemur töpuðum hagnaði, að líkindum hinu umsamda leigugjaldi, að frádrægnum kostnaði leigusalans. Hið sama gildir um þjóna og skemmtikrafta, nema að þeir geti fundið aðra veislu í stað hinnar á sama eða svipuðum tíma.

Af framangreindu leiðir að afpöntun á þegar bókaðri vöru og þjónustu getur almennt ekki farið fram bótalaust. Sá sem afpantar verður a.m.k. að greiða þeim sem hann bókaði hjá bætur vegna afpöntunarinnar sem nemur útgjöldum söluáðilans eða hinum tapaða hagnaði hans af vörinni eða þjónustunni. Frá öllu slíku má vitaskuld víkja með samningi aðila sem gerður er samhliða pöntun en alla jafna er því þó ekki fyrir að fara að kaupendur eða seljendur vöru og þjónustu hafi sér til fulltingis

sammingsákvæði sem koma þeim að haldi. Þá getur það gerst að aðilar semji um skilmála afpöntunarinnar eftir að atvik sem henni valda koma upp, svo sem að halda veisluna síðar, og tempra þannig tjónið.

Þær meginreglur sem hér hafa verið nefndar eru matskenndar og hvílir á seljanda að sýna fram á að hann hafi orðið fyrir tjóni og að afpöntun hafi leitt til óhagræðis fyrir hann. Af þeim sökum getur verið skynsamlegt fyrir þá sem selja vöru eða veita þjónustu að setja sér skilmála um afpöntun. Slíkt horfir til einföldunar og hægðarauka fyrir seljanda. Sem dæmi um slíka skilmála má nefna að kaupandi verði að afpanta með tilteknum fyrirvara (t.d. innan tiltekninga daga- eða viknafjölda), annars þurfi hann að greiða fyrir þjónustuna í heild eða að hluta. Þá gæti seljandi krafðið kaupanda um fyrirframgreiðslu að hluta sem ekki faist endurgreidd þrátt fyrir afpöntun. Skilmálar sem þessir eru algengir á ýmsum sviðum viðskiptalífsins, en semja verður sérstaklega um atriði af þessum toga – annars gilda hinar matskenndu meginreglur.

EINANGRAÐU MEÐ ÍSLENSKRI STEINULL

FYRSTI ÍSLENSKI BYGGINGAVÖRUFAMLEIÐANDINN
MEÐ EPD UMHVERFISYFIRLÝSINGU

YFIRLAGSPLATA

Steinullareinangrun sem ætluð er til notkunar í þök þar sem einangrun er hulin með þakdúk eða pappa.

UNDIRLAGSPLATA

Steinullareinangrun sem ætluð er til notkunar í þök þar sem einangrunin er hulin með þakdúk eða pappa.

LOFTSTOKKAPLATA

Bruna- og hljóðeinangrun á loftstokka.

STOKKAEINANGRUN

Steinullareinangrun með álímdri netstyrktri álfilmu. Einangrun ætluð til notkunar utan á sívala loftræstistokka sem bruna-, hita- og hljóðeinangrun.

ÍMÚR

Steinullareinangrun sem ætluð er fyrir íslenska múrkerfið ÍMÚR. Til notkunar á steypa eða hlaðna veggi utanhúss eða að innanverðu.

ÞAKULL / ÞÉTTULL M/VINDPAPPA

Steinullareinangrun með áföstum vindpappa sem ætluð er á þök.

ÞÉTTULL

Steinullareinangrun í veggi og gólf þar sem einangrunin verður ekki fyrir álagi.

VEGGPLATA

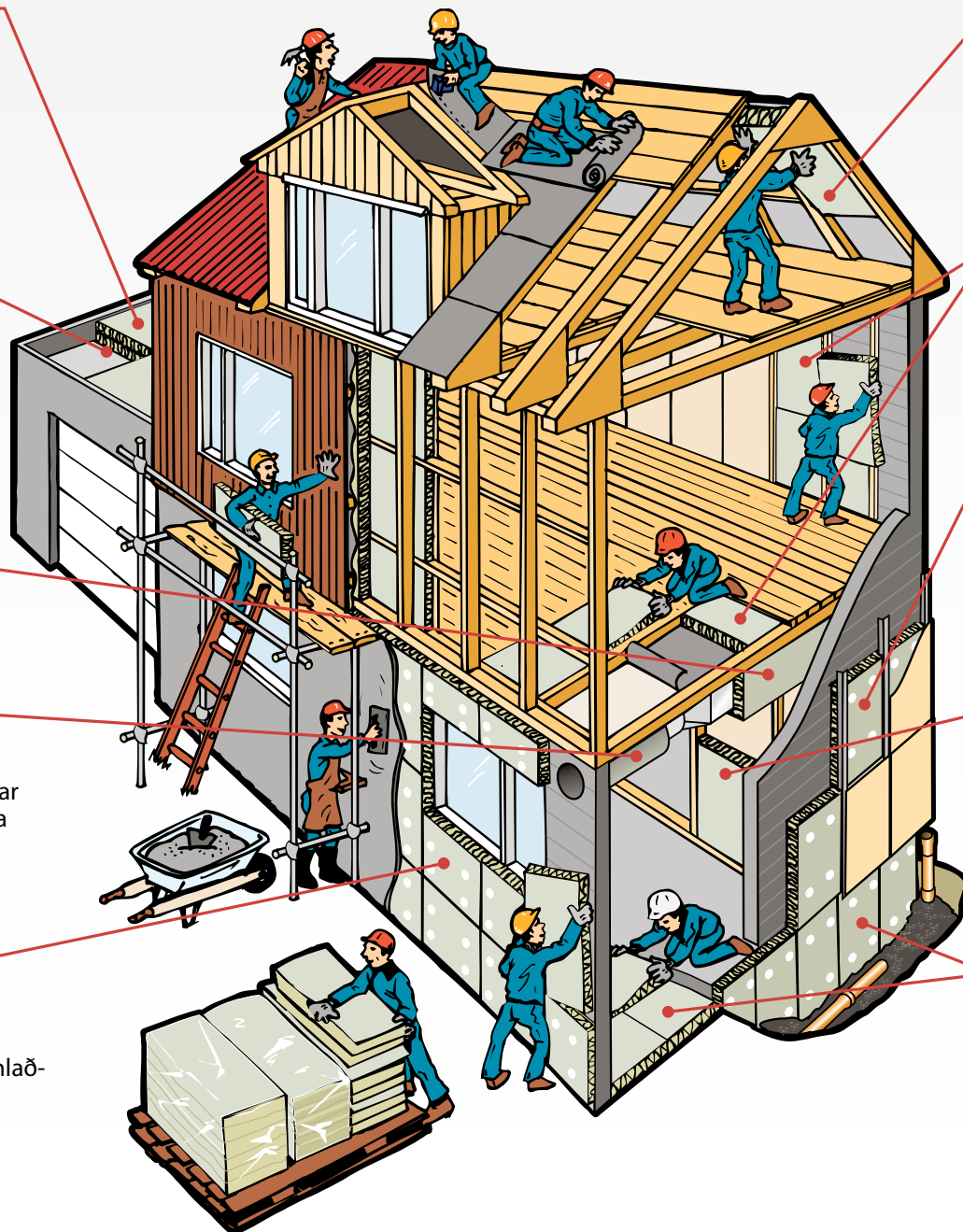
Steinullareinangrun sem ætluð er undir loftræstar klæðningar, utan á þétt burðarvirki.

ÞÉTTULL ÞÉTTULL PLÚS

Steinullareinangrun sem ætluð er til notkunar í milliveggi eða grindur útveggja að innan úr tré eða stáli.

SÖKKULPLATA

Steinullareinangrun sem ætluð er utan á sökklá og undir botnplötu á fyllingu.

STEINULL

Skotsilfur

Ekki mættur

Það vakti þegar athygli þegar Seðlabankinn boðaði til kynningarfundar í dag, miðvikudag, um niðurstöður nýlegra funda peningastefnu-nefndar og fjármálastöðugleikanefndar að **Gunnar Jakobsson**, sem var skipaður varaseðlabankastjóri fjármálastöðugleika, yrði ekki á fundinum. Þessi í stað mætir Haukur C. Benediktsson, framkvæmdastjóri fjármálastöðugleikasviðs. Gunnar tók við embættinu 1. mars síðastliðinn en hann hefur hins vegar ekki enn mætt til starfa í húsnæðis Seðlabankans og óljóst er hvenær hann mun koma til landsins.

Til Icelandair

Sigrún Hjartardóttir tók við sem forstöðumaður fjárfyringur Icelandair um mánaðamótin eftir að hafa áður starfað sem verkefnastjóri í fyrirtækjaráðgjöf Íslandsbanka. Nýja starfið er vafalaust meira krefjandi en hún gerði ráð fyrir við ráðninguna vegna viðtæks ferðabanns, þökk sé kórónaveirunni. Fyrir utan mikla reynslu af fjármálum er Sigrún öllum hnútum kunnug hjá Íslandsbanka eftir að hafa starfað þar um árabil en bankinn er einmitt einn af lánveitendum flugfélagsins. Við þær krefjandi aðstæður sem nú eru uppi er ljóst að gott samstarf við lánveitendur kann að ráða miklu um framhaldið.

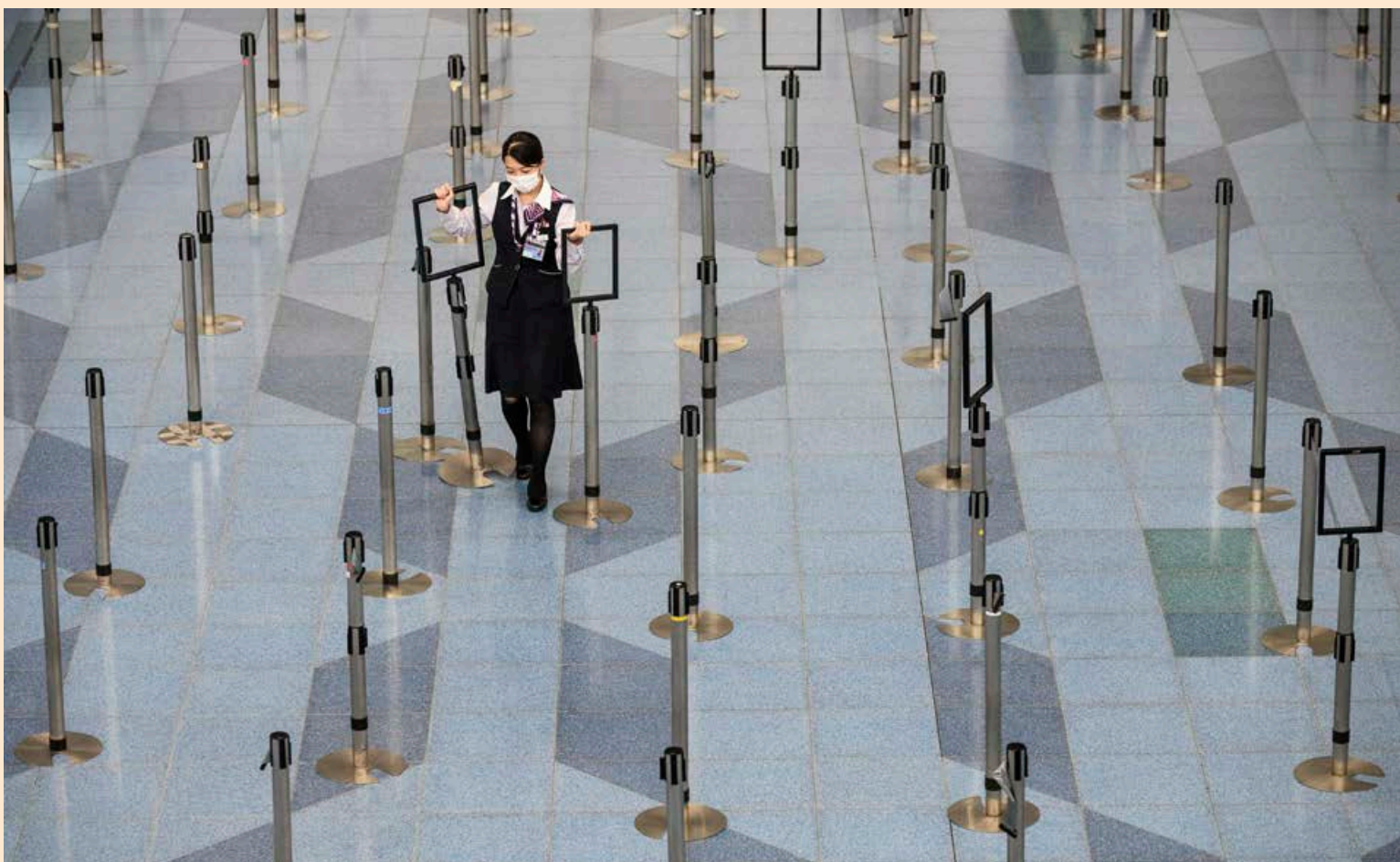

Kristinn til ON

Kristinn Harðarson hefur verið ráðinn forstöðumaður virkjanareksturs hjá Orku náttúrunnar (ON). Kristinn hefur starfað undanfarin 14 ár hjá álframleiðandanum Alcoa, lengst af sem framkvæmdastjóri álframleiðslu hjá Alcoa Fjarðaáli, en einnig sem framkvæmdastjóri fjárfestinga og framleiðsluþróunar sem og framkvæmdastjóri viðskiptaþróunar. Frá 2019 starfaði Kristinn, sem er með meistaraáráði í rekstrarverkfræði frá tækniháskólanum í Danmörku (DTU) og B.Sc. gráðu í iðnaðartæknifræði frá Tækniskóla Íslands, hjá Alcoa Corporation í Pittsburgh í Bandaríkjunum.

Varar við hrinu gjaldþrota í fluggeiranum

Tómlegt hefur verið um að litast á helstu alþjóðaflugvöllum heims eftir því sem kórónaveiran hefur breiðst út og stjórnvöld víða hafa ýmist takmarkað eða varað við ferðalögum. Ráðgjafafyrirtækið Centre for Aviation hefur varað við því að flest flugfélög heims geti verið farin í gjaldþrot í lok maí ef ekki verði gripið til róttækra aðgerða. Hratt gangi á lausafélaganna sem séu sum hver nú þegar tæknilega gjaldþrota. Mynd/AFP

Hagstjórnarfyrimynd annarra

Kristrún Frostadóttir, aðalhafnastjóri Kvikubanka.

Fjármálamarkaðir erlendis hafa verið í frjálsum falli síðustu daga og met frá 2008 margoft slegin. Seðlabanki Bandaríkjanna hefur lækkað vexti í núll með tveimur skörpum lækunum og lófað nægu lausafé. Samt lækka markaðir. Hlutabréfaverð á Íslandi hefur einnig tekið dýfu og eðlilegt að fólk spyrji sig hvort annað hrun sé handan við hornið. Svona hugsanir stinga í stúf við yfirlýsingar heilbrigðissérfræðinga um að um tímabundið ástand sé að ræða þar sem COVID-faraldurinn gangi yfir á nokkrum vikum. Fjármálamarkaðir eiga að vera hitamælir á raunhagkerfið en samkvæmt þeim er í uppsiglingu álika ástand og fyrir 12 árum. Ötrúlegt en satt er upphafsstaðan að mörgu leyti verri á fjármálamörkuðum í Bandaríkjunum í dag en 2008. En margfalt betri hér.

Talsverður aðdragandi hefur

verið að núverandi markaðstítrungi víða um heim. Stuttu útgáfan af sögunni snýr að áhrifum lágra vaxta og ódýrs fjármagns í Evrópu og Bandaríkjunum, á skuldsetningu og sókn í ávöxtun síðastliðinn áratug. Mikil fjármagn hefur streymt inn á hlutabréfamarkaði víða um heim, sérstaklega til Bandaríkjanna. Í upphafi ársins var markaðsvirði bandaríska hlutabréfamarkaðarins 160% af landsframleiðslu. Árið 2007 var hlutfallið 100%. Ásókn í ávöxtun hefur einnig ytt undir hraðan vöxt fyrirtækjaskulda í formi skuldbréfa í Bandaríkjunum, á meðan hægt hefur á útlánvexti banka. Útgáfa annarra skuldaskjala hefur einnig stóruð, enda opinberar skuldir í Bandaríkjunum farið úr 60% af VLF í rúmlega 100% frá 2007. Bandaríski fjármálamarkaðurinn, þ.e. hlutabréfa meðtöldum skuldbréfum ríkis og fyrirtækja, mældist þrefalt stærri en raunhagkerfið í upphafi ársins, en var 185% af hagkerfinu 2007. Húsnæðisskuldir hafa þó farið fallandi á þennan mælikvarða frá síðustu kreppu, úr 100% af VLF í 75%. Hraður vöxtur á fyrrenfundum mörkuðum leiðir líklega til kreppu í raunhagkerfinu sem er langt umfram COVID-áfallið.

Ójafnvægi hefur einnig verið til staðar í íslenska hagkerfinu síðustu ár, en af öðrum toga. Laun

hafa hækkað mikið samhliða vexti mannaflafreka greina og mælast nú 55% af VLF. Aðeins einu sinni á síðustu 50 árum hefur hlutfallið mælt hærra, eða 2007. Aukin greiðslugeta heimilanna, frekar en skuldsetning, hefur því drifið fasteignamarkaðshækkanir hér heima. Til samannburðar hefur launahlutfallið farið nær stöðugt lækkandi í Bandaríkjunum frá 1970 og stendur nú í 43%. Þetta er spegilmynd hækkananna á hlutabréfamörkuðum vestanhafs þar sem hagnaður fyrirtækja hefur aukist hratt á kostnað launafólks og samneyslu. Þessi þróun hefur veikt stöðir samfélagsins til að bregðast við áföllum, í bókstaflegri merkingu þessa daga. Hér hefur hlutabréfamarkaðurinn hins vegar litið tekið við sér síðustu misseri, þrátt fyrir mikinn hagvöxt, en markaðsvirði fyrir núverandi áfall var um þriðjungur af landsframleiðslu samanborið við 200% árið 2007. Skuldabréfamarkaður með ríkis- og fyrirtækjabréf hérlendis er um 40% af landsframleiðslu en var tæplega 60% árið 2007.

Bönkunum þarf nú ekki að bjarga en þeir þurfa lausafjárstuðning og svigrúm til að veita fyrirtækjum og heimilum aðgang að lánsfé og þar með ganga á rifleg eiginfjárlutföll sem eru nú tvöfalt hærri en 2007. Þó skuldir íslenskra fyrirtækja séu

aðeins hærri en í Bandaríkjunum eru þær mestmegnis við banka, ekki fjárfesta á fjármálamarkaði líkt og víða vestanhafs. Bankar eru mun betur í stakk búnir en aðrir fjárfestar til að bregðast við tímabundinni örverntingu þar sem þeir þekkja viðskiptavinum sína vel.

Vaxtalækkunir Seðlabanka Bandaríkjanna og ófjármagnaðar skattalækkunir hafa haldið lífi í bandaríska fjármálamarkaðnum síðustu misseri. Nú þegar peningastefnan er komin á endastöð verður að treysta á fjármálastefnuna. Þar er hins vegar lítið svigrúm eftir met hallarekstur undanfarinna ára. Við það bætist að mörg þeirra landa sem hafa stutt við skuldaförnun Bandaríkjanna síðustu ár, með kaupum á bandarískum ríkisþappirum fyrir umfram sparnað sinn, hafa nú gefið út stóryrtar yfirlýsingar um stóraukin ríkisútgjöld til að mæta virusnum. Íslenska ríkið hefur aftur á móti talsvert svigrúm til að auka við skuldastöðu sína eins og nauðsyn krefur og ætti að geta gengið að öruggum kaupendum vísum. Það er því full ástæða til að hrósa hagstjórnaraðilum, eftirlitsaðilum og nú almannaörmum fyrir að undirbúa okkur vel undir áður óþekkt áfall þó við sjáum ekki enn til lands. Stóra hagstjórnarmyndin er til fyrirmyndar.

Stefnum á Íslandsmet í hagvexti 2021

RÁÐDEILDIN

Konráð Guðjónsson hagfræðingur Viðskiptaráðs

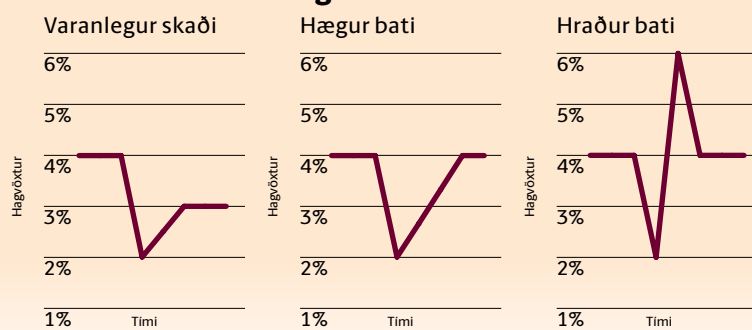

Sköfum ekkert ofan af því: Íslenskt atvinnu- og efnahagslíf er í skelfilegri stöðu og verður það áfram einhverjar vikur og jafnvel mánuði vegna COVID-19 heimsfaraldursins. Seðlabankar

og ríkisstjórnir um allan heim keppast nú við að ráðast í risavaxnar björgunaraðgerðir vegna stöðunnar.

Til að mynda ætlar norska ríkið í aðgerðir til að hjálpa fyrirtækjum, sem jafnast á við 85 milljarða króna aðgerðir hér á landi, og bandaríski seðlabankinn hefur lækkað vexti um 1,5 prósentustig. Markmið slíkra aðgerða, sem á að vera forgangsatríði allra sem vettlingi geta valdið hér á landi, er að tryggja að efnahagslífið nái sér hratt og örugg-

Áhrif COVID-19 á hagkerfið

lega eftir höggið vegna COVID-19.

Við viljum augljóslega ekki lenda í varanlegum efnahagslegum skaða og hægum bata eins og í meðfylgjandi sýnidæmum. Við viljum að hagkerfið taki „V-feril“ þannig að við komum okkur hratt og örugglega út úr hremmingunum. Höggið verður óhjákvæmilega þungt og óvissan mikil, en gangi allt eftir mun birta fljótlega á ný og Íslandsmet í hagvexti, horft á síðustu fimm áratugi (9,4% árið 2007), gæti verið í hættu á næsta ári.

„Ég á örugglega eftir að sakna óvæntu útgjaldanna... ...not!“

Sixt langtímaleiga einfaldar lífið!

Fyrirsjáanleiki er lúxus. Óþægilegar uppákomur og tímafrekir snúningar í kringum fjölskyldubílinn er aldrei spennandi tilhugsun og hreinn tímapjófur. Bíll í Sixt langtímaleigu er þægilegur kostur sem gefur þér meira svigrúm og öryggi í dagsins önn.

**Ein föst greiðsla á mánuði,
enginn óvæntur kostnaður...**

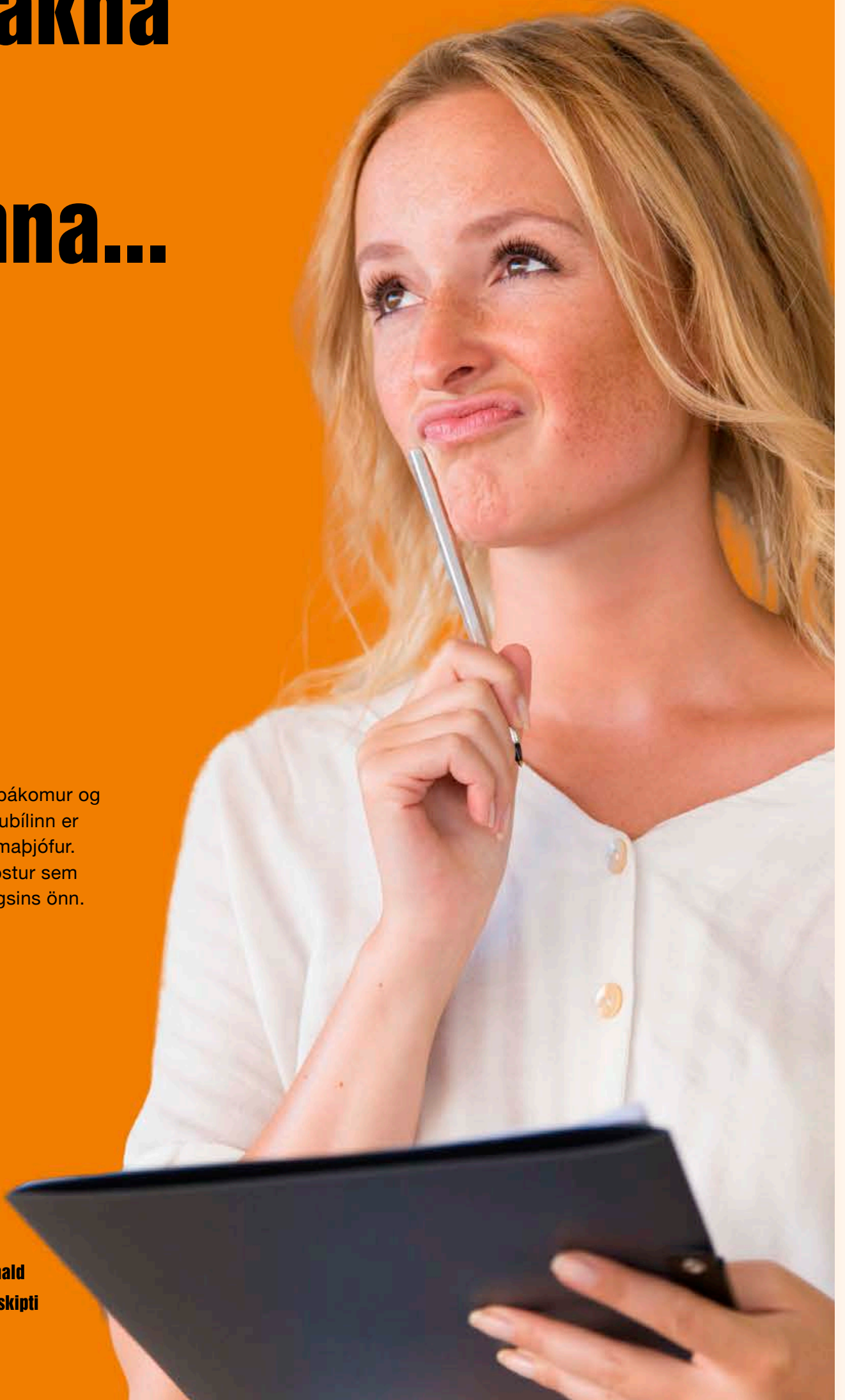
...og allir kátir!

Kynntu þér kosti langtímaleigu
á sixtlangtímaleiga.is eða hafðu
samband við viðskiptastjóra
Sixt í síma 540 2222 eða á
vidskiptastjori@sixt.is

Innifalið í langtímaleigu:

- Þjónustuskoðanir
- Hefðbundið viðhald
- Tryggingar og gjöld
- Dekk og dekkjaskipti

sixtlangtímaleiga.is

Maður fer ekki langt án rétta fólksins

Svipmynd

Lilja Kjalarsdóttir

Nám: B.S. í lífefnafræði frá HÍ og Ph.D. í Biomedicine frá UTSW í Dallas, TX

Störf: Framkvæmdastjóri líf-tæknifyrirtækisins SagaNatura

Fjölskylduhagir: Gift Svavari Sigursteinsyni, einkapjálfa og ljósmyndara. Við eigum tvo stráka, 8 og 11 ára orkubolta sem æfa fótbolta og körfubolta.

Lilja Kjalarsdóttir var ráðin framkvæmdastjóri SagaNatura í febrúar en hún hafði áður gegnt stöðu aðstoðarframkvæmdastjóra frá því í byrjun árs 2018.

Hvernig finnst þér best að verja fristundum þínum?

Ég spila fótbolta tvisvar í viku en í fullkomnum heimi næði ég líka tveim Bootcamp- eða lyftinga-æfingum inn. Annars finnst mér fátt skemmtilegra en að hvetja strákana mína áfram á fótbolta- eða körfuboltamótum. Á veturna reynum við að vera dugleg að fara á snjóbretti í Bláfjöllum og í útilegur á sumrin. Þetta skolest samt stundum til þegar það eru vinnutarnir.

Nærðu að halda jafnvægi milli vinnu og fjölskyldulífs?

Nei, því miður, því ég tek nánast alltaf vinnuna með heim. Sem betur fer er ég mjög vel gift og Svavar bakkar mig upp þegar mikið er í gangi, sem er reyndar mjög oft.

Hvernig er morgunrúttin þín?

Ég elska að kúra á morgnana. Ég stilli klukkuna það snemma að ég get slökkt á henni allavega tvisvar áður en að ég æði á fætur til að koma strákunum í skólann og sjálfri mér í vinnuna. Síðan nýti ég yfirleitt bílferðina í vinnuna fyrir símafundi.

Hvada bók hefur haft mest áhrif á þig?

Verð að velja þrjár. The Cell, sem er biblíu frumu- og sameindalíffræðinnar. Grunnþekkingu úr þessari bók er ég enn að nota í dag, sérstaklega í vöruþróun. Síðan er það Good to Great eftir Jim Collins og Culture Code eftir Daniel Coyle. Þessar eru í uppáhaldi úr flokki stjórndabóka. Annars er ég alæta

Lilja var ráðin framkvæmdastjóri SagaNatura í síðasta mánuði en áður hafði hún gegnt stöðu aðstoðarframkvæmdastjóra. FRÉTTABLAÐIÐ/ANTON BRINK

Ég hef líka fengið minn skerf af erfiðri lífsreynslu, sem tekur þátt í að móta mann og kenna manni á sjálfan sig.

á bækur og ég elska að læra nýja hluti.

Hvers konar stjórnunarstil hefurðu tileinkað þér og hvers vegna?

Ætli ég myndi ekki segja hvetjandi leiðtogi. Það er allavega sá still

sem kemur náttúrulega hjá mér en ég er stöðugt að móta stjórnunar-hæfileikana. Ég er yfirleitt brosandi og jákvæð en ég er samt ekki hrædd við að taka erfiðar ákvarðanir eða taka erfiðar samræður. Það að geta tekið erfiðar samræður er sérstaklega mikilvægt í þeirri vinnu að móta teymi. Ég var ung fyrirlíði Stjórnunnar í fótbolta og síðan var ég líka aðalþjálfari í yngri flokkum Stjórnunnar. Ég hef líka fengið minn skerf af erfiðri lífsreynslu, sem tekur þátt í að móta mann og kenna manni á sjálfan sig. Annars horfi ég á mitt hlutverk eins og hjá fótbolta-stjóra. Það er í mínum verkahring að setja stefnuna, velja besta fólkíð í allar stöðurnar og passa að allir vinni sem ein heild. Ég vil að það sé eftirsóknarvert fyrir metnaðarfullt fólk að vinna hjá SagaNatura.

Maður fer nefnilega ekki langt án rétta fólksins.

Hver eru sóknarfærin í rekstri SagaNatura?

Þau eru ótalmörg, það mörg að við Sjöfn Sigurgísladóttir, fráfara-ndi framkvæmdastjóri og núverandi stjórnarmaður, höfum skipt liði til að missa enga bolta. Hún einbeitt sér að spin-off tækifærum og ég mun einbeita mér að því að stýra uppbyggingu á smápörunga-ræktuninni okkar og vöruúrvali sem hentar vel til útflutnings, þá er helst að nefna vinnu við vöruþróun og rannsóknir sem styðja við vörunar. Okkar stefna er að vera fremst í fæðubótarefnum úr smápörungum og íslenskum plöntum sem hafa lyfjafræðilega virkni, eða svokölluð nutraceuticals. Við viljum að fólk kaupi vöruna aftur

af því að það fann virkilegan mun á sér við að taka þær.

Hver hafa verið mest krefjandi verkefni á undanförunum misserum og hvada áskoranir eru fram undan?

Það er flest allt krefjandi hjá okkur enda erum við metnaðarfull og ráðumst ekki á garðinn þar sem hann er lægstur. Við erum stöðugt að ögra núverandi stöðu og þess vegna komumst við svona hratt áfram. Annars eru helstu krefjandi viðfangsefni stækkun á framleiðslu frá hráefnum til lokavara, klára stærri og stærri samninga til að tryggja útflutning á vörum okkar og tryggja fjármagn í formi styrkja til að keyra áfram rannsóknir á vörum okkar. Helstu áskoranir okkar svo í framhaldinu eru að tryggja áframhaldandi vöxt félagsins á heimsvísu

Arnarlax býr sig undir að verð á laxi gefi eftir

Það hefur komið á óvart hvað verð á laxi hefur haldist hátt lengi, en við erum að búa okkur undir að það muni gefa eftir. Það hefur hægt mjög mikið á markaðinum og flutningar eru snúnir," segir Kjartan Ólafsson, stjórnarformaður Arnarlax, um áhrif kórónafaraldursins í samtali við Markaðinn.

„Í fiskeldinu þarf annaðhvort að láta laxinn bíða í kvíunum, draga úr slátrun, eða þá að frysta fisk ef þau verð eru rétt. Við höfum ekki enn þurft að frysta laxinn en það er ekki ólíklegt að til þess komi," bætir Kjartan við. Hann nefnir að þegar lokað var á viðskipti við Rússland hafi norsk yfirvöld gripið til þess að heimila eldisfyrirtækjum að fara yfir hámark lífmassa og gefið þannig meiri sveigjanleika.

„Þannig er hægt að hægja á starfsemi þess að áhrifin verði of mikil. Það kemur í veg fyrir að markaðir fyllist og að það myndist þvingað offramboð," segir Kjartan. Íslensk stjórnvöld geti gripið til sambærilegra aðgerða ef ástandið hefur ekki batnað í sumar þegar lífmassi er sem mestur.

Norska laxeldisfyrirtækið

Kjartan Ólafsson, stjórnarformaður og einn eigenda Arnarlax.

SalMar tilkynnti í gær að ekki yrði greiddur arður upp á 2,37 milljarða norskra króna, jafnvirði 32 milljarða íslenskra króna. Ákvörðunin var tekin í ljósi efnahagslegrar óvissu sem fylgir útbreiðslu kórónaveirunnar. SalMar á um 59,4 prósent hlut í Arnarlaxi en norska félagið jók hlut sinn úr 42 prósentum í 54,2, prósent snemma á síðasta ári með kaupum á bréfum TM og Fiskisunds sem virkjaði yfirtökuskyldu. - þfh

Hægt að losa fé fyrir ferðaskrifstofur

Ferðamálastofa hefur ekki afturkallað starfsleyfi ferðaskrifstofa eftir að kórónafaraldurinn hófst. Skarphéðinn Berg Steinarsson ferðamálastjóri segir ljóst að faraldurinn muni reynast mörgum ferðaskrifstofum þungur og nú hafi stofnunin til skoðunar hvernig hægt sé að bregðast við.

„Í þessu ástandi er það lausafé fyrirtækja sem skiptir mestu máli. Það eru talsvert miklir peningar bundnir í tryggingum ferðaskrifstofa og sjálfsgagt horfa margir til þess að losa það fé. Það er ákveðið svigrúm til að gera það. Þegar umfang dregst saman eiga tryggingarnar að gera það líka," segir Skarphéðinn.

Í umfjöllun Markaðarins frá því um miðjan febrúar kom fram að heildarfrjárhæð trygginga ferðaskrifstofa, sem þeim er skylt að útvega samkvæmt lögum, næmi um sjö milljörðum króna og er stór hluti af upphæðinni á bundnum reikningum hjá innlendum viðskiptabönkum.

„Við erum að fara yfir það hvernig er hægt að koma til móts við ferðaskrifstofur í því sambandi, án þess þó að draga úr þeirri neytendavernd sem felst í ferðaskrifstofu-tryggingum," bætir hann við.

Skarphéðinn Berg Steinarsson, framkvæmdastjóri Ferðaskrifstofu Íslands..

Í þessu ástandi er það lausafé fyrirtækja sem skiptir mestu máli.

Ferðaskrifstofurnar VITA, Ferðaskrifstofa Íslands og Heimsferðir hafa komið sér saman um samstillt átak til að lágmarka kostnaðinn af því að koma viðskiptavinum, sem nú eru staddir á Kanaríeyjum, heim til Íslands. Icelandair hefur sett upp 15 flug næstu fjóra daga þar sem

ferðaskrifstofurnar, í samráði við Ferðamálastofu, flýta för allra farþega sem eru á þeirra vegum á eyjunum en þeir eru á milli tvö og þrjú þúsund talsins.

„Það var talið að það þjónaði hagsmunum allra að gera þetta með samstilltu átaki," segir Skarphéðinn og nefnir að kostnaður aðgerðarinnar sé vel á annað hundrað milljónir króna. Ferðaskrifstofur hafa fundað síðustu daga með Ferðamálastofu, eftir að hafa fengið heimild til samstarfs frá Samkeppniseftirlitinu. - þfh

A woman with long dark hair and glasses is smiling while talking on a mobile phone. She is wearing a white shirt and blue denim overalls. The background is a shop interior with warm lighting, including hanging light bulbs and floral arrangements. A large white speech bubble graphic is overlaid on the image, framing the woman's face and the headline.

Alltaf til taks

Algjörlega hnökralaust

Vodafone hentar mínum rekstri best. Þau hafa þjónustað okkur með allt sem þarf, algjörlega hnökralaust.

Nánar á vodafone.is/fyrirtaeki

Framtíðin er spennandi.

Ertu til?

vodafone
fyrirtæki

SKOÐUN

Helgi Vífill
Júliússon

11. september en ekki 2008

Kórónaveiran mun veita fyrirtækjum þungt högg. Allmörg verða gjaldþrota. Það er óhjákvæmilegt þegar þau verða nánast tekjulaus í einhvern tíma.

Hve mörg munu falla mun ráðast af þjörgunaraðgerðum stjórnvalda og hve löng kreppan verður. Hópur fyrirtækja í ferðaþjónustu mátti ekki við frekari áföllum enda sum hver enn að sleikja sárin eftir að ferðamönnum fór að fækka eftir gjaldþrot WOW air.

Við fordæmalausar aðstæður er mikilvægt að skilja eðli efnahagsvandans. Hafa ber í huga að hann er mun nær því að minna á efnahagsáfallið sem skapaðist í kjölfar hryðjuverka al-Kaída hinn 11. september árið 2001 á hendur Bandaríkjunum en bankahrunið 2008.

Eftir að hryðjuverkamenn rændu fjórum flugvélum og tvær skullu á Tvíburaturninum í New York óttuðust margir að Osama Bin Laden myndi leika sama leik innan tíðar. Það myndi því stefna lífi fólks í vöðva að ferðast og því sat það heima hjá sér. Tekjur fyrirtækja í ferðaþjónustu hrundu samstundis.

Vandinn árið 2008 var kerfislægur skuldavandi á Vesturlöndum. Ekkert slíkt er til umræðu nú. Bankar, bæði hér og víða erlendis, eru vel fjármagnaðir, ólíkt því sem var fyrir tólf árum. Fyrir hrun voru íslensku bankarnir allt of stórir miðað við hagkerfið og skuldum hlaðnir í ofanálag.

Skuldsetning hér á landi er sömuleiðis nú mun minni en í aðdraganda bankahrunsins. Auk þess búum við að digrum gjaldeyrisvaraforða en hann var rýr við bankahrunið. Staðan er því allt önnur og betri til að mæta áföllum.

Þegar sést til sólar eftir einhverja mánuði í ferðaþjónustu munu há laun í alþjóðlegum samanburði verða þeim fjötur um fót. Það er erfitt að ímynda sér að bróðurpartur þeirra geti staðið undir þeim hækkingum sem samið var um í lífskjarsamningum. Aðstæður eru enda allt aðrar nú en reiknað var með þegar samið var. Það er nauðsynlegt að biða með þær launahækkanir sem eru handan við hornið til að verja störf og atvinnulífið.

Áskoranir sem þessar minna á að hagsmunir landsmanna og atvinnulífsins er fléttað saman. Fyrirtæki veita fólki atvinnu og þau greiða skatta til að standa undir velferðarkerfinu. Það á því ekki að líta atvinnulífið sem andstæðing heldur samherja sem þarf gefa svigrúm til að fóta sig, oft við erfiðar aðstæður.

Fella niður öll flug frá eyjaklasanum

Flugfélagið Cabo Verde Airlines á Grænhöfðaeyjum, sem er að hluta til í eigu Icelandair Group, hefur ákveðið að fella niður allar ferðir í að minnsta kosti 30 daga frá og með deginum í dag.

Ákvörðunin var tekin vegna ferðabanna sem ríkisstjórnir víða heim hafa sett á síðustu dögum vegna kórónafaraldursins, þar meðal ríkisstjórn Grænhöfðaeyja.

Loftleiðir Cabo Verde, sem er í eigu Loftleiða Icelandic, Björgólfs Jóhannssonar, fyrirverandi

Erlendur Svavarsson

forstjóra Icelandair Group, og Kjálkanness, systurfélags útgerðarinnar Gjögurs, keyptu í febrúar í fyrra 51 prósent hlut í Cabo Verde Airlines. Ríkisstjórn eyjaklasans hélt eftir 49 prósent eignarhlut.

Cabo Verde Airlines tapaði liðlega 21 milljón dala í fyrra en flugfélagið leitar nú langtímafjármögnunar. Erlendur Svavarsson var ráðinn forstjóri í byrjun febrúar. -Þfh

17.03.2020

Tilkostnaðurinn af því að gera aðeins of mikið verður alltaf minni en tjónið af því að gera of lítið.

Bjarni Benediktsson, fjármála- og efnahagsráðherra.

Bókhald & laun

Enginn tími fyrir bókhaldið?

Með nýjum rafrænum lausnum sjáum við um bókhald þitt á einfaldan og öruggan hátt meðan þú sinnir rekstrinum og hefur góða yfirsýn yfir stöðuna.

Taktu skrefið inn í framtíðina með okkur, útvistaðu bókhaldinu og njóttu þess að hafa meiri tíma fyrir þig.

Sjá nánar á www.pwc.is/bokhald

PwC | Bókhald & laun | Sími 550 5300 | www.pwc.is

PwC á Íslandi er framsækið og traust fyrirtæki sem veitir sérfræðipjónustu á sviði fyrirtækja- skatta- og lögfræðiráðgjafar, endurskoðunar og reikningsskila. Fyrirtækið er íslenskt og er hluti af alþjóðlegu neti sjálfstæðra fyrirtækja sem aðstoðar viðskiptavinum sínum við að auka verðmæti, stjórna áhættu og bæta árangur sinn.

Reykjavík | Akureyri | Reykjanesbær | Húsavík | Selfoss | Hvolsvöllur | Vestmannaeyjar